บทที่ 4
พัฒนาการและบทบาทของการชนไก่ในบริบทสังคมภาคตะวันออก

พัฒนาการของการชนไก่ในภาคตะวันออกนั้นมิได้เกิดขึ้นโดยอิสระและเป็นรูปแบบเฉพาะที่ไม่เหมือนใคร แต่เป็นพัฒนาการที่มีความเชื่อมโยงกับกับการชนไก่ในระดับสากลและในระดับประเทศ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเท่าที่มีหลักฐานผู้วิจัยสามารถสรุปพัฒนาการของการชนไก่ในภาคตะวันออกออกเป็น 2 ช่วงใหญ่ ๆ คือ

1. การชนไก่แบบดั้งเดิม
2. การชนไก่แบบสมัยใหม่

เกณฑ์ที่ใช้การแบ่งช่วงในการชนไก่ในภาคตะวันออกจะพิจารณาจากการเข้ามามีบทบาทแทรกแซงของรัฐในการชนไก่ ผู้วิจัยพบว่า รัฐไทยได้เข้ามาแทรกแซงกระบวนการชนไก่อย่างเป็นระบบครั้งแรกโดยการกำหนดพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478

การชนไก่แบบดั้งเดิม

ไก่ทางสัตวศาสตร์นั้นไก่ชนถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเภทนก หรือทางภาษาทางการเรียกว่า "เอเวส" AVES ซึ่งมาจากรากศัพท์ภาษาลาตินว่า AVIS ที่แปลว่า นกต่าง ๆ สาเหตุที่ไก่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มของนกเนื่องจากว่ามีปีกและสามารถบินได้นั้นเอง แต่อย่างไรก็ตาม แม้จะจัดอยู่ในกลุ่มของนกแต่ไก่ก็ยังถูกจัดไว้ในหมวดหมู่ที่แยกย่อยลงไปโดยอยู่ในกลุ่มที่เรียกว่า "แกลลิฟอร์ม" (Galliform) โดยอยู่ในกลุ่มเดียวกับไก่ป่า ไก่ฟ้า ไก่งวง และนกยูง ซึ่งยังสามารถแยกย่อยลงไปอีกเป็นเหล่า (Order) และวงศ์ (Family) อีกด้วย

เมื่อพิจารณาในระดับสากลก็จะสามารถสรุปได้ว่า ไก่ชน คือ ไก่พื้นบ้านหรือไก่พื้นเมืองที่มีการพัฒนาสายพันธุ์สืบต่อกันมายาวนานนั่นเอง ไก่ชนนี้มีการสันนิษฐานกันว่ามาจากไก่ป่าซึ่งไก่ป่านั้นจัดอยู่ในวงศ์ตระกูลเดียวกับไก่ฟ้าและนกยูงที่มีนับร้อยสายพันธุ์กระจายอยู่ทั่วโลกพบในทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีอยู่ 4 ชนิด ที่ถือว่าเป็นต้นตระกูลของไก่ชนก็คือ (มนตรี แสนสุข, 2540, หน้า 7; เยาวรัตน์ ทายวัน, 2554, หน้า 18-19; วิเชียร สันตคีรี, 2542, หน้า 17-19)

1. ไก่ป่าแดง (Red Jungle Fowl) อยู่ในตระกูล Gallus Gallous สำหรับในแถบเอเชียสามารถแบ่งออกเป็น 5 ชนิด แต่อยู่ในประเทศไทยมี 2 ชนิดคือ

1.1 ไก่ป่าอีสาน (ไก่ป่าตุ้มหูขาว) จะมีตุ้มหูสีขาว พบบ่อยที่จังหวัดแถบภาคอีสานและภาคตะวันออก ตั้งแต่จังหวัดระยองเลียบชายแดนเขมรไปจนถึงจังหวัดอุบลราชธานี

1.2 ไก่ป่าแดงพันธุ์พม่า (ไก่ป่าตุ้มหูแดง) จะมีตุ้มหูสีแดง ส่วนมากจะอยู่ทางภาคใต้ของประเทศไทย ภาคเหนือ ภาคตะวันตก นอกนั้นมีอยู่ในประเทศพม่า และสุมาตราตอนเหนือ

2. ไก่ป่าอินเดีย (Sonnerat' Jungle Fowl) หรือไก่ป่าสีเทา อยู่ในตระกูล Gallus Sonnerati ต้นกำเนิดของไก่ชนิดนี้อยู่ในแถบประเทศอินเดีย อาศัยอยู่ตามป่าเชิงเขาไปจนถึงภูเขาสูงในภาคกลางและภาคใต้ของประเทศ ตัวผู้จะมีลักษณะขนสร้อยคอกลมและมน มีจุดขาว ๆ เล็ก ๆ ที่หลังและหน้าอก ส่วนใต้ท้องจะเป็นสีเทา แต่จะมีลายดำตามขอบขน แข้งสีแดง ตุ้มหูสีแดง บริเวณปลายปีกและหางจะเป็นสีดำแกมเขียว

3. ไก่ป่าศรีลังกา (La Fayette's Jungle Fowl) อยู่ในตระกูล Gullus Lafayettei จะมีถิ่นกำเนิดอยู่ในประเทศศรีลังกา จะอาศัยอยู่ในป่าตั้งแต่ความสูงระดับของน้ำทะเลไปจนถึงยอดเขาสูงระดับ 6,000 ฟุต ลักษณะสีของไก่ตัวผู้จะมีสีแดงเกือบทั้งตัว บริเวณหน้าอก ใต้ท้อง ปลายปีก หาง จะสีกำแกมสีม่วง มีกลางหงอนสีเหลือง ตุ้มหูสีขาว ส่วนลักษณะสีของไก่ตัวเมียจะมีลายเลือน ๆ สีน้ำตาล บริเวณหน้าอก ปลายปีกและหางจะสีแดง

4. ไก่ป่าชวา (Grun Junglefowl) หรือไก่ป่าเขียว อยู่ในตระกูล Gullus Varius ซึ่งมีแหล่งกำเนิดอยู่ในเกาะชวาและเกาะใกล้เคียง ชอบอาศัยอยู่ตามป่าใกล้ชายฝั่งของทะเล ไก่ชนิดนี้จะมีเหนียงเพียงอันเดียว ขนสร้อยไม่แหลม หงอนไม่จัด มีขนหางพิเศษเพิ่มอีก 1 คู่

เมื่อพิจารณาในบริบทของประเทศไทยก็จะพบว่า ไก่ชนซึ่งเป็นไก่บ้านหรือไก่พื้นเมืองของไทยนั้นมีต้นกำเนิดมาจากตระกูลไก่ป่าแดงนั่นเอง หลักฐานที่สนับสนุนข้อสรุปดังกล่าวอยู่ในหนังสือ The Variation of Animals and Plants under Domestication ของชาร์ลส์ ดาร์วิน (Charles Darwin) ได้เสนอแนวคิดว่า ต้นกำเนิดของไก่บ้าน คือ ไก่ป่าแดง โดยให้เหตุผลว่า ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติหรือในสภาพในกรงเลี้ยง ไก่ป่าสามารถผสมข้ามพันธุ์กับไก่อื่นได้อย่างเสรีและสามารถให้กำเนิดไก่ลูกผสมที่สามารถขยายพันธุ์ได้มีเพียงไก่ป่าแดงเท่านั้น แนวคิดดังกล่าวเป็นที่รู้จักในนามว่า "ทฤษฎีวิวัฒนาการจากต้นกำเนิดเดียว" (อะกิฉิโนะโนะมิยะ, 2550, หน้า 60)

พัฒนาการของการเปลี่ยนแปลงจากไก่พื้นเมืองมาเป็นไก่ชนนั้นเกิดขึ้นจากการนำไก่ป่ามาเลี้ยงเมื่อมนุษย์ได้เริ่มขยายถิ่นที่อยู่อาศัยหรือที่ทำมาหากินเข้าไปในป่าและจับไก่ป่ามาเลี้ยง ดังนั้น ไก่ป่าจึงกลายเป็นไก่พื้นบ้านพื้นเมืองไปเนื่องจากอยู่ตามบ้านเรือน ส่วนที่อยู่ตามป่าตามธรรมชาติก็ยังคงเป็นไก่ป่าต่อไป ส่วนการจับไก่ตัวผู้สองตัวมาชนกัน จะเรียกว่า "การชนไก่" หรือ "การตีไก่" (Cockfighting) ซึ่งไก่ที่จะนำมาชนกันนั้นจะเป็นไก่พื้นเมืองที่มีสายพันธุ์ "ไก่ชน" (ไก่พื้นเมืองแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ไก่ที่มีสายพันธุ์ไก่ชนและไม่มีสายพันธุ์ไก่ชน) ไก่ที่มี

สายพันธุ์ไก่ชน เช่น ไก่เหลืองหางขาว ไก่ประดู่หางดำ ไก่เขียวเลา ไก่เทาทอง เป็นต้น ไก่ชนเหล่านี้ต้องถูกฝึกให้ชนเก่งอีกด้วย

ในกรณีของประเทศไทยนั้นหลังจากการนำไก่ป่ามาเลี้ยงจนเป็นไก่พื้นบ้านมาแล้วก็ได้มีการคัดเลือกไก่พื้นบ้านที่มีสัญชาตญาณไก่ป่ามาเป็นไก่ชน ลักษณะไก่ชนที่ดีนักเลงไก่ชนในยุคอดีตมีทฤษฎีคัดเลือกไก่เพาะเลี้ยงเพื่อเป็นไก่ชนโดยจะต้องมีส่วนประกอบหลาย ๆ อย่าง ได้แก่

1. ชั้นเชิงดี คือ ชั้นเชิงที่คู่ต่อสู้ไม่สามารถทำอะไรได้ ทำคู่ต่อสู้ได้ฝ่ายเดียว หรือทำได้มากกว่า ไก่เชิงดี ๆ (ถ้ามีทั้ง 4 เชิง ถือว่าเยี่ยม) คือ เชิงคุมบน (ขี่ กอด ทับ ล็อก) เชิงมัด (มัดโคน มัดกลาง มัดปลายปีก) เชิงเท้าบ่า (เท้ากระปุกน้ำมัน เท้าหลัง เท้าปีก) เชิงสาดแข้งเปล่า (ฉะเดินหน้า ฉากถอยหลัง)

2. เดินดี เดินชิด เดินเร็ว เข้าเดินวงใน เดินเข้าเบียดคู่ต่อสู้ ไม่ยอมออกห่างให้คู่ต่อสู้อัดชิดเข้าตีลูกติดตัวได้ ไก่เดินวงในเก่ง ๆ จะทำเชิงตีได้ก่อ จะไม่เสียแรง

3. ยืนดินดี เวลาจิกบินขึ้นตีคู่ต่อสู้ตกลงมาถึงพื้นแล้วยืนพยุงตัวได้ไม่เอียงไม่ล้ม สามารถเข้าทำเชิงตีต่อได้เลยโดยไม่เสียหลัก

4. ปากไวตีนไวดี จิกแล้วไม่โยก ไม่คลึง ไม่ดึง จิกแล้วตีเลย เรียกว่าปากถึงตีนถึง

5. ตีแม่นตีเจ็บ เวลาตีถูกจุดสำคัญ คู่ต่อสู้มีอาการเจ็บปวด

นักเลงไก่ชนจะเริ่มดูลักษณะไก่ว่าตัวไหนจะดีหรือเลวโดยดูตั้งแต่ไก่อายุประมาณ 4-6 เดือนขึ้นไปซึ่งพิจารณาจากส่วนประกอบต่าง ๆ คือ

1. ลำตัว ไก่ ชนที่ดีลำตัวต้องยาวแบบ “ไก่สองท่อน” หมายถึง ช่วงตัวไก่หากใช้มือทั้งสองจับรวบรอบลำตัวให้ปลายนิ้วชี้ทั้งสองชนร่องอกไก่ ส่วนหัวแม่มือทั้งสองอยู่บนหลังไก่ ตั้งแต่ไหล่จนถึงก้นจับรวมได้ 2 ครั้ง น้ำหนักไก่ชนเมื่อโตเต็มที่ไม่เกิน 3 กิโลกรัม ไม่อ้วนไม่ผอมเกินไป สูงเปรียว โครงสร้างกระดูกใหญ่ อกกลมมน หลังแบนหน้าหนา ยืนอกชัน ท่าทางองอาจ จึงจะเป็นไก่ชน “หงส์” ที่ถือว่าสง่างามเป็นเลิศ

2. สีหนัง สีของหนังไก่เป็นสิ่งหนึ่งที่ต้องพิจารณา คัดเลือกไก่ชนเพราะแสดงถึงความสมบรูณ์ และลักษณะนิสัยของไก่ได้ ดังนี้

2.1 หนังสีแดง เป็นไก่ที่มีพละกำลังมาก ทรหด อดทน เป็นไก่ที่นำไปชนมีพละกำลังแข็งแรงและสมบุกสมบันมาก

2.2 หนังสีเหลือง เป็นไก่ที่มีหนังบาง ไม่อดทน ไม่เหมาะแก่การคัดเป็นไก่ชน

2.3 หนังสีขาว เป็นไก่ประเภทไม่สู้ไก่ ใจไม่ทรหดอดทนซูบผอมง่าย ไม่เหมาะที่เลี้ยงเป็นไก่ชน

2.4 หนังสีดำ เป็นไก่ประเภทพิเศษ ค่อนข้างหายาก สามารถนำไปเลี้ยงเป็นไก่ชนได้

3. หงอนไก่ ชนที่ดีหงอนต้องหนาเล็ก ฐานแนบแบบหงอนหิน (ลักษณะเป็นก้อนกลมยาวรีเล็ก ๆ บนหัวไก่) เพราะหงอนเล็กจะไม่เป็นอุปสรรคต่อการเคลื่อนไหว และไม่เป็นเป้าในการจิกตีของคู่ต่อสู้ หงอนที่เลว คือ หงอนหยักซึ่งมีขนาดใหญ่เป็นแผ่นบาง หยักบาง จะทำให้คู่ต่อสู้จิกตีได้ง่าย

4. เหนียงและตุ้มหู ไก่ชนพันธุ์แท้จะไม่มีเหนียงและตุ้มหูเลย เนื่องจากเหนียงตุ้มหูเป็นจุดอ่อนที่สำคัญอย่างหนึ่ง เพราะคู่ต่อสู้มักจิกตีจุดเหล่านี้ หากถูกตีมาก ๆ จะทำให้เลือดคั่งบวมโต ดังนั้นไก่ชนที่ดีต้องไม่มีเหนียงและตุ้มหู หากมีก็ต้องมีขนาดเล็กและสั้นจึงจะใช้ได้

5. หัว หัวกะโหลกไก่ชนที่ดีจะมีรอยรัดเข้าไปหาต้นคอ ท้ายทอยต้องไม่มีขนขึ้น เรียกว่า “รอยไขหัว” เป็นที่เจาะกรีดเอาเลือดที่คั่งบริเวณหัวออกทิ้ง

6. ปาก ไก่ชนต้องมีปากสั้นหนา โคนปากอวบสัดส่วน สมดุลกับหัว ปลายปากงองุ้มเล็กน้อย ปากบนและล่างต้องยาวเท่ากันมีความหนาแน่น แข็งแรง เป็นร่องคล้ายปากนกแก้ว ตำราไก่ชนถือว่าสีของปากไก่ต้องเป็นสีเดียวกันสีของเกล็ดแข้ง ยิ่งตาเป็นสีเดียวกันอีกยิ่งดี ถือว่าเป็นไก่ชนที่ดีเยี่ยม

7. รูจมูก รูจมูกไก่อยู่บริเวณโคนปากตอนบนทั้งซ้ายและขวาข้างละรู ไก่ชนที่ดีต้องมีรูจมูกกว้างใหญ่ หายใจสะดวกเวลาเหนื่อยจะไม่หอบเพราะจมูกกว้างหายใจได้สะดวก

8. ไก่ชนที่ดี ดวงตาต้องแจ่มใสมีน้ำหล่อเลี้ยงเป็นตาประเภทตาปลาหมอตาย สีเหลืองอ่อนหรือเหลืองแก่ ตาคว่ำและลึกจมอยู่ในเบ้าตา ซึ่งเป็นตาไก่ที่ฉลาด อดทน ดุร้าย อีกประเภทหนึ่งคือตาลอย มีลักษณะกลมใส กลอกกลิ้ง ลอกแลกตลอดเวลา เป็นลักษณะตาไก่ที่ฉลาดมีไหวพริบชั้นเชิงดีทรหดอดทน ส่วนตาสีอื่น ๆ เช่น สีแดง ฟ้า น้ำตาล ลายและสีขุ่น มักเป็นสีตาไก่ที่ใจเสาะไม่ดี ไม่มีน้ำอดน้ำทน ไม่ควรเลือกไว้ชน ถ้าจะให้ดีสีตาต้องเป็นสีเดียวกับปาก เกล็ดแข้งและเดือยเป็นการดีมาก

9. คางและคอ ไก่ชนต้องมีคางซึ่งคางซึ่งจัดว่ามีลักษณะดี 3 แบบ คือ คางรัด คางเหลี่ยม และคางกลม คอไก่ชนที่ดีต้องยาวและใหญ่ หากเป็นคอโกลน คือซอกคอด้านล่างโล้น จนเห็นหนังแดง ๆ ไม่มีขนสร้อยเลยยิ่งดี จัดเป็นไก่ที่มีชั้นเชิง ตีประชิดตัวดีมาก

10. สีขนสร้อย โดยปกติมักเรียกไก่ตามสีขนสร้อยของมัน เช่น เหลือง เขียว ประดู่ ทองแดง หม่น (เทา) เลาและลาย เป็นต้น สร้อย คือขนละเอียดปลายแหลมสีต่าง ๆ จะปกคลุมด้านบนเป็นขนรอง สร้อยขนที่คอเรียก “สร้อยคอ” ที่ปีกเรียก “สร้อยปีก” ส่วนที่ปกตั้งแต่หลังโคน

หางเรียก "สร้อยหลัง" ไก่ชนจะต้องมีสีขนสร้อยทั้งตัวเป็นสีเดียวกัน อาทิ หากสร้อยคอสีเหลือง สร้อยปีกและหลังก็ต้องเป็นสีเหลืองเหมือนกัน ทั้งนี้อาจเรียกสีหางเพิ่มไปด้วย เช่น เหลืองหางขาว เหลืองหางดอก เหลือหางดำ เป็นต้น

11. อก อกไก่ชนต้องกว้างใหญ่และค่อย ๆ เรียวลงอย่างได้สัดส่วน กล้ามเนื้อนูนเวลายืนอด (อกชัน) ดูเป็นสง่า อีกแบบหนึ่ง คือจะมีลักษณะกลมรี แต่ไม่ยาวเท่าใด

12. ช่องท้อง ช่องท้องเป็นช่วงระหว่างกระดูกกอไก่กับรูทวาร ซึ่งจะมีเฉพาะเนื้อและหนังเท่านั้น ไก่ชนที่ดีช่องท้องต้องเล็กและแคบ

13. ตะเกียบก้น เป็นปุ่มกระดูกแข็ง 2 ปุ่ม อยู่ก้นบริเวณทวารหนัก ไก่ชนดีตะเกียบต้องแข็ง และอยู่บริเวณทวารหนัก ไก่ชนดีตะเกียบต้องแข็งและอยู่ชิดกัน ยิ่งชิดมากยิ่งดี ตามตำราไก่ชนชาวเหนือ เรียกว่า "ไก่ฮูขี้ตั๋น" เป็นไก่ชนที่ว่องไวและตีเร็ว

14. หาง นักชนไก่นิยมไก่มีหางแบบแข็งเป็นกำใหญ่ ภาคกลางเรียก "หางกระบอก" นอกจากนี้อาจเป็นแบบหางพุ่ม ส่วนหางยาวโค้งมักไม่นิยมเพราะไก่ชนมักเหยียบหางตัวเองทำให้เสียหลัก เวลาชนไก่จะเคลื่อนไหวไม่คล่องตัว

15. ปีกและขน ขน ไก่ที่จัดว่างามต้องละเอียด หนา แห้ง แข็งเป็นมันและปลายแหลม ส่วนขนปีกต้องหนาใหญ่และยาว ในการนำไก่ไปชน เจ้าของต้องดูความสมบูรณ์ของขนด้วย คือไก่ต้องไม่อยู่ในระยะถ่ายขน (สลัดขนเก่าหลุดไป ขนใหม่จะงอกขึ้น) ไก่ถ่ายขนนี้ปล่อยให้ชนยังไม่ได้ เพราะขนยังไม่สมบูรณ์พร้อม อาจแสดงชั้นเชิงตีไม่ได้เต็มที่ วิธีสังเกต คือถ้าหงายปีกดูตรงโคนขนปีกแต่ละเส้น หากมีรอยปลอกสีขาวโผล่เคลื่อนออกมา ก็แสดงว่าไก่กำลังถ่ายขน

16. แข้ง แข้งไก่มี 4 ประเภท คือ

16.1 แข้งเรียวหางยาวมีลักษณะกลมเล็กเหมือนเส้นหวาย โดยจะกลมตั้งแต่ข้อเข่าและจะค่อย ๆ เรียวใหญ่ขึ้นจนจรดโคนนิ้ว เป็นแข้งที่ตีได้เจ็บปวดและแม่นมาก

16.2 แข้งกลมใหญ่และแข้งเหลี่ยมใหญ่ ไก่ตัวโต มักมีแข้งใหญ่แต่ไก่ตีช้า มักตีตามลำตัว ไม่ค่อยเป็นที่นิยมเท่าไก่แข้งเล็ก

16.3 แข้งคัด คือแข้งแบบเหลี่ยมเล็ก เป็นที่นิยมพอสมควร

16.4 แข้งแข็งสั้น เป็นลักษณะแข้งที่ตีดีเช่นกันแต่ทั้งนี้ต้องสังเกตดูสัดส่วนของช่วงขากับ ลำแข้งซึ่งต้องยาวได้สัดส่วนกัน ถ้าลำแข้งสั้นกว่าปั้นขามากก็ไม่ค่อยแม่น

17. เกล็ด ไก่ชนโดยทั่ว ๆ ไป มักมีเกล็ดแข้งแบบธรรมดา ซึ่งมีลักษณะเป็น 2 แถว หรือ 3 แถว อาจเรียงเป็นระเบียบก็ได้ แต่ที่นักเลงไก่ชนให้ความสนใจมากเพราะเป็นเกล็ดพิเศษ

ถือว่าเป็นเกล็ดไก่ชนที่ดีมาก คือ เกล็ดปอบ (ปลอก) ภาคกลางเรียก " เกล็ดกำไล " จะมีลักษณะเป็นเกล็ดเดียว (คล้ายเกล็ดที่นิ้ว) เรียงกันเต็มแข้ง เกล็ด พร้าวพันลำ (ภาคกลางเรียก เกล็ดพันลำ) เป็นเกล็ดเดียวเฉียงเรียงเต็มแข้ง สิ่งที่สำคัญก็คือสีของเกล็ดต้องเหมือนสีปาก ตา ขน เล็บ และเดือย จึงจะเป็นไก่ชนที่ดีเยี่ยม

18. เดือย เดือยไก่ที่ดีต้องแข็งและแหลมเป็นอาวุธประจำตัวของไก่ชนที่สำคัญคือถ้าแทงถูกจุดสำคัญอาจทำให้คู่ต่อสู้ได้รับบาดเจ็บและไม่ยอมสู้เดือยไก่ชนมี 7 ลักษณะ ดังนี้

18.1 เดือยเข็ม มีขนาดเล็ก ยาวและปลายแหลม เป็นเดือยที่แทงได้แม่นยำเจ็บปวดแต่หักง่าย

18.2 เดือยขนแม่น มีลักษณะกลม ก้านเดือยกลมคล้ายขนแม่น ปลายแหลมคมและตรงเฉียงลงเล็กน้อยเป็นเดือยไก่ชนที่ดีมาก จัดเป็นไก่แทงจัด ขนาดเดือยมักจะเท่ากับนิ้วไก่

18.3 เดือยงาช้าง มีลักษณะกลมค่อนข้างแบนเล็กน้อย ปลายแหลม งอนขึ้นคล้ายงาช้าง มั่นคงแข็งแรงมาก

18.4 เดือยตัด โคนใหญ่และสั้นปลายแหลมคม แข็งแรงและทนมากแต่แทงได้ไม่ลึก

18.5 เดือยแฝด เป็นเดือยที่งอกซ้อนกันมากกว่า 2 อัน หากยาวและได้สัดส่วนจัดเป็นเดือยที่อันตรายมากเพราะหากเดือยแทงเกิดบาดแผลฉกรรจ์

18.6 เดือยขวาน เป็นเดือยแบนหนาเทอะทะ ปลายบานออกคล้ายคมขวาน เป็นเดือยที่ไม่ดี

18.7 เดือยคุด เป็นเพียงปุ่มกระดูก ไม่มีคม ไม่มีประโยชน์ เดือยไก่ชนที่ดี ควรมีสีเดียวกับสีตัว ปาก เกล็ด แข้ง เล็บ และตา และความยาวเดือยต้องยาวเกินครึ่งนิ้วจึงถือว่าดี

19. นิ้ว เกล็ด นิ้ว และเล็บ นิ้วไก่จะมี 4 นิ้ว ด้านหน้าสามนิ้ว และด้านหลังเฉียง ๆ มีนิ้วก้อย นิ้วไก่ชนที่ดีมักจะนิ้วสั้นใหญ่ เพราะไก่ที่มีลำหักโค่นดี แข็งแรง และตีได้รุนแรงมาก ส่วนนิ้วเล็กยาว ตีไม่ค่อยหนักแน่นเด็ดขาด แต่ถ้าถูกจุดสำคัญก็สร้างความเจ็บปวดพอสมควร การพิจารณานิ้วไก่ต้องดูเกล็ดนิ้วควบคู่ไปด้วย เกล็ดไก่ชนต้องมีเกล็ดหลักร่องลึกชัดเจน หากมีเกล็ดแซมกลางนิ้วหรือที่เรียกว่า "เกล็ดแตก" ที่นิ้วกลางของไก่ชนยิ่งดี ถือว่าเป็นไก่ชนชั้นเชิงแพรวพราวชั้นดี อีกทั้งต้องมีการนับดูเกล็ด ที่นิ้วกลางตั้งแต่เกล็ดแรกของโคนนิ้วไปจรดเกล็ดสุดท้ายโคนเล็บ ต้องมีจำนวนคี่ 17 หรือ 19 เกล็ดจึงถือว่าดี สีเกล็ดต้องเป็นสีเดียวกับสีขน ปาก แข้ง เดือย ตาและเล็บ จึงถือว่างาม

20. อุ้งเท้า อุ้งเท้าไก่ชนที่ดีจะต้องแฟบ และบุ๋มเข้าไปเพราะจะทำให้ไก่สามารถเดินและกระโดดตีได้ถนัด

ในบริบทของสังคมไทยนั้นลักษณะไก่ชนที่ดี หรือ "ไก่เก่ง" ได้เป็นแนวคิดที่แพร่กระจายไปในชุมชนต่าง ๆ ในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย ในกรณีของภาคตะวันออกซึ่งถือว่าเป็นพื้นที่ชายฝั่งระหว่างภาคกลางของไทยกับประเทศกัมพูชาได้มีการคัดเลือกไก่ชนที่ดีจนตกผลึกเป็นไก่เก่งของภาคตะวันออกเป็น 4 ลักษณะที่โดดเด่นคือ (ดาวรุ่ง พุ่มทองคำ, สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2555; ประดับ รัศมี, สัมภาษณ์, 8 กันยายน 2555; พิสิฏฐ โปรยรุ่งโรจน์ และจตุพงษ์ คงสิม, 2553, หน้า 125-128)

ไก่เชิงตราดหรือไก่ท่าพริก

ไก่ชนลักษณะนี้มีถิ่นกำเนิดในจังหวัดตราด หรือที่เรียกว่า "ไก่ตราด" แต่ละพื้นที่ก็จะมีเชิงการตีที่แตกต่างกันออกไป แต่ต้นกำเนิดไก่เชิงที่เชียนกล่าวไว้และให้การยอมรับว่าเป็นสุดยอดต้นตำหรับเชิงที่มีความโด่งดัง ตั้งแต่สมัยอดีตจนมาถึงปัจจุบัน คือ "ไก่ท่าพริก" เป็นไก่ลูกเหล่าจากหมู่บ้านท่าพริก ต.ท่าพริก อำเภอเมือง จังหวัดตราด ชาวบ้านมีอาชีพทำนาและ ทำสวนปลูกพริกขายตามชื่อ นอกจากจะมีชื่อเสียงเรื่องปลูกพริกได้งามและเผ็ดเป็นเลิศแล้ว ท่าพริกยังมีของดีอีกอย่างคือ ไก่ชน ที่มีชื่อเสียงโด่งดัง และเป็นที่ยอมรับไปทั้งประเทศ ไก่ชนท่าพริกจะมีความโดดเด่นมาก "เรื่องชั้นเชิง" เป็นตระกูลไก่เชิงโดยกำเนิด โดยนิสัยและเหล่าของไก่ท่าพริกจะเป็นไก่ที่ชอบเล่นเชิงมาก โดยช่วงยกแรกนิสัยการชนนั้นจะตีคู่ต่อสู้น้อย แต่จะเล่นเชิงให้คู่ต่อสู้เหนื่อยล้าและหลงทางเสียก่อน หลังจากนั้นเมื่อขึ้นยกสองจะเริ่มเป็นฝ่ายเข้าทำ และมักจะทำได้ดีคู่ต่อสู้จับทางลำบาก เนื่องจากเป็นไก่ฉลาดมีการเปลี่ยนรูปแบบเชิงและพลิกแพลงการใช้อยู่ตลอดเวลา เช่น เมื่อไม่ได้เชิงบนกดขี่ ไม่ลงก็จะลงคุมเชิงล่างเข้าซุกปีก ตีตัว ตีหลัง หรือมุดหางตีท้ายทอย เป็นต้น ซึ่งเพลงการตีจะเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์ จัดอยู่ประเภทไก่ ไอคิวสูง คู่ต่อสู้แก้ทางลำบาก ไก่ตราดก็มีข้อเสียคือ มีความอดทนน้อย ใจเสาะ เชิงไก่ท่าพริกเป็นเชิง ที่ถ่ายทอดมาทางสายเลือดมีการผสมและพัฒนาสายเลือดมาตั้งแต่เชียนรุ่นสมัยปู่ย่าจนลงเหล่ากอ และยังเป็นต้นกำเนิดสายเลือดเชิงให้กับไก่เชิงอีกหลายพื้นที่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมานับเป็นช่วงเวลาที่รุ่งเรืองที่สุดของไก่เชิง

ลักษณะไก่ท่าพริก ถ้าจะมองจากรูปทรง ความสวยงาม อาจจะเป็นรองไก่ภาคอื่น ๆ อยู่บ้าง เนื่องจากผู้เลี้ยงไก่ชนในภาคตะวันออกไม่ได้เน้นไปที่สีสันสวยงามตามตำรา เน้นไก่ชนเก่ง ไก่ตราดแท้รูปร่างจะไม่โปร่ง ขาสั้นแต่ไม่ถึงกับเตี้ย อกล่ำคอสั้น แต่มีกระดูกที่หนาแข็งแรงซึ่งการที่ไก่มีลักษณะเช่นนี้นั้นจะมีผลเกี่ยวกับเชิงการตีด้วยขายาวเชิงไม่ดีเดินช้า การเล่นสีไก่ตราดจะเป็นสีไหนก็ได้ แต่ไก่ตราดส่วนมากจะเป็นสีผสมประดู่กับเหลืองซึ่งคนเล่นจะเน้นไปที่เชิงดีตีเก่งเกล็ดแข้งกับสีขนจะมาเป็นรอง รูปทรงภายนอกของไก่ตราด-ท่าพริก พอสังเกตได้ดังนี้

1. รูปทรง เป็นไก่ชนขนาดกลางน้ำหนักโดยเฉลี่ยไก่หนุ่ม 2.9-3.0 กิโลกรัม ไก่ถ่าย

3.0-3.3 กิโลกรัม สีไก่ตราดโดยส่วนมากจะเป็นไก่สีผสม เชียนไม่ได้เน้นว่าจะต้องตรงตามตำรา เน้นฝีตีนไก่เป็นหลัก สีที่พบมากจะเป็น สีประดู่แดง สีเหลืองหางดำ สีเขียว

2. หน้า รูปหน้าเล็ก เรียวแหลม ตุ้มหูเล็กติดหน้า เหนียงเล็กรัดตึงไม่หย่อนยาน โขนงคิ้วนูนพอประมาณ ตาพอดีไม่ลึกหรือตื้นไป หงอนหินกอดกระหม่อม ไม่ใหญ่แต่ยาวถึงโคนปาก ปากคล้ายปากนกแก้ว ส่วนบนโค้งงอส่วนล่างเรียวยาวรับกับปากบน สีปากรับสีแข้ง รูปหน้าจัดอยู่ในประเภทไก่ฉลาด บางตัว อาจมีเครา และขนขึ้นบริเวณส่วนหน้าและหัวดกมาก ขนตามตัวจะดก

3. คอ เป็นไก่ปล้องคอถี่ใหญ่สมส่วนกับตัว คอไก่ตราดจะมีความแข็งแรงมากเนื่องจากเป็นอวัยวะส่วนที่ ต้องใช้ กด ขี่ คู่ต่อสู้

4. ลำตัว เป็นไก่หนา อกหนา ลำตัวจับบานหัวบานท้าย โคนหางใหญ่ก้านหางพุ่งโค้งลงดิน

5. ปีก พบมากที่สุดจะเป็นปีกสีดำสนิท ปีกแข็งแรง ขนปีกหนา

6. ขาและแข้ง โคนขาแข็งแรงมีกล้ามเนื้อเด่นชัด แข้งเรียวกลม แต่ขาและแข้งไก่ชนท่าพริกจะสั้นกว่าไก่ ภาคกลาง เมื่อเปรียบไก่ถึงแม้จะน้ำหนักเท่ากัน แต่ไก่ชนท่าพริกจะเป็นไก่ที่สั้นเตี้ยกว่า

7. ขนและสร้อย ไก่ตราดเป็นไก่ชนที่มีขนหนา สร้อยหนา โดยเฉพาะไก่ที่เล่นเชิงเก่ง ๆ ขนหัวแทบจะไม่หลุดเลย สร้อยและขนโดยส่วนมากที่พบจะเป็นสีเหลืองและประดู่แดง “ลักษณะไก่ท่าพริกมองดูจะเป็นไก่ที่ไม่มีความสวยงามสง่าเหมือนเช่นไก่ภาคกลางนัก เพราะเป็นไก่ที่ตัวใหญ่ล่ำแต่ช่วงขาจะสั้นเตี้ย แต่ลักษณะ ที่ออกมาเช่นนี้เป็นพันธุกรรมของไก่ และเกี่ยวไปถึงเชิงการชน ไก่ตราดที่ล่ำเตี้ยจะเป็นไก่ที่เล่นเชิงได้เร็วและดีมาก ต่างจากตัวที่ขายาวสูงการเล่นเชิง จะช้าและความเก่งจะลดลง

เชิงการตีของไก่ชนท่าพริกสามารถจำแนกออกเป็นกระบวนท่าได้ดังนี้

1. เชิงล็อกคอบน ลักษณะเป็นการชนล็อกคอ ประชิดวงในหนาแน่น กดและขี่คอคู่ต่อสู้ให้ต่ำลงมา แล้วไล่คอจากสามเหลี่ยมมาถึงท้ายทอยแล้วดึงตี บางตัวอาจจะเลือกตีเฉพาะส่วนหัว แต่บางตัวอาจจะมีการตีหลังและ ลำตัวด้วย

2. เชิงขี่บน ลักษณะเป็นการเข้าทำเร็วขึ้นกดขี่ คล้ายกับเชิงล็อกคอบน แต่ไก่จะเน้นไปที่การใช้อกทับไหล่คู่ต่อสู้แล้วกดให้ย่อต่ำลง บางตัวจะจิกหลังหรือปีกตีตัว แต่บางตัวจะเอี้ยวคอมาจิกหัวตีหน้า ตีตา

3. เชิงสองคอ ลักษณะไก่ชนสองคอเป็นไก่เดินบนจัด กอด กด ขี่ซ้าย-ขวา เป็นไก่ที่ชอบเล่นคอ ตีคออ่อนจิกซ้ายขวาได้ ชอบเอาอกทับไหล่คู่ต่อสู้หัวกดไปที่กลางหลัง ไล่กดตั้งแต่หลัง คอ

และหัวจึงดึงท้ายทอยตี โดยเฉพาะไก่ที่มีเชิงพิงแปะหน้าตี เดินช้า ส่วนมากจะเสียไพ่หงายหน้าให้ตีเสมอ

4. เชิงเอี้ยวคออ่อน ลักษณะเป็นไก่เชิงบน ชอบปล้ำคอและขี่คู่ต่อสู้ หลังจาก นั้นจะเอี้ยวคอมาจิกหัวตี เป็นไก่ที่เข้าทำเร็ว ตีประชิดวงใน

5. เชิงสองคอสองปีก ลักษณะเป็นเชิงการชนที่ฉลาดมีลูกหากินมาก การเข้า ทำเชิงจะเร็วเป็นไก่กอด กด ขี่ เล่นเชิงบนก่อน แต่เมื่อพลาดท่าเพลี่ยงพล้ำคู่ต่อสู้ หรือเจอไก่ที่สูงกว่า กดไม่ลงจะเปลี่ยนท่าจากเชิงบนลงมาเป็น เชิงล่าง มุดปีก มัดปีกตี เมื่อได้จังหวะก็จะหาโอกาสขึ้นมาทำเชิงบนตีคู่ต่อสู้อีกครั้ง และจะเล่นเชิงสลับกันทำให้คู่ต่อสู้สับสน

6. เชิงล่าง ลักษณะเป็นไก่ที่ชอบเล่นเชิงล่างก่อนขึ้นบน โดยการวิ่งล่อ เข้ามุดปีก มัดปีกตีหน้าขาและลำตัว และเมื่อคู่ต่อสู้อ่อนล้าได้จังหวะก็จะขึ้นจากมุดปีกมาจิกคอตีจากด้านหลัง และเล่นเชิงบนสลับไปด้วย

7. เชิงมุดมัดปีกตีสวาป จะเป็นเชิงการทำต่อเนื่องจากเชิงอื่น ๆ เป็นการซ่อนหัวไม่ให้คู่ต่อสู้เห็น และเป็นการพักเหนื่อยไปด้วย เมื่อได้โอกาสจะมุดหัวขึ้นมาดึงท้ายทอยตีสีข้าง หลัง และหัวส่วนท้ายทอย

8. เชิงมุดหว่างขาไถขาตีหลัง เป็นเชิงต่อเนื่องจากเชิงอื่นๆ นิยมทำสาน ต่อจากเชิงล่าง มุดว่างขาดันขึ้นให้คู่ต่อสู้เสียหลักแล้วขึ้นมาตี บางครั้งเป็นการหยุดพักเหนื่อยหลบหัวไม่ให้คู่ต่อสู้เห็น หายเหนื่อยก็จะลุกขึ้นดันให้คู่ต่อสู้เสียจังหวะแล้วขึ้นมาตี "เชิงที่กล่าวมาสามารถที่จะทำต่อเนื่องและประสานกันได้ ในไก่เชิงดีตีฉลาดจะทำได้หมดทุกเชิง ชนแต่ละยกจะมีการทำเชิงไม่เหมือนกัน มีการสับเปลี่ยนเสมอ แต่บางตัวก็ทำได้แค่บางส่วนเท่านั้น

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา มีเซียนไก่จากหลายๆ แหล่งเข้ามานำพ่อแม่พันธุ์จากถิ่นนี้ไปเพื่อพัฒนาสายพันธุ์ เช่น ไก่มีนบุรี หนองจอก ไก่พนัสชลบุรี ไก่โคราชวังน้ำเขียว ไก่ปากช่องเขาใหญ่และกำลังเป็นที่นิยมของผู้เลี้ยงไก่ชนในปัจจุบันได้แก่ไก่ไทยลำพูนเหล่าป่าก๋อย ซึ่งเหล่าไก่ดังที่กล่าวมานี้ล้วนแต่มีสายเลือดมาจากท่าพริกผสมอยู่ทั้งสิ้น

ไก่เชิงพนัสนิคม

ไก่เชิงพนัสนิคมเป็นไก่ของอำเภอพนัสนิคม อยู่จังหวัดชลบุรี เป็นแหล่งกำเนิดไก่เชิงอีกแห่งหนึ่งที่เราเรียกกันว่า "ไก่พระรถ" คือ ไก่พระรถเสนในเรื่องนางสิบสอง หรือเรื่องพระรถเมรี เป็นไก่เชิงหลักจัด คือ เชิงบน เชิงมัด แข้งเปล่า

ลักษณะของไก่เชิงพนัสนิคมจะมีลักษณะดังนี้

1. หน้าตา มีหน้าตากลมใหญ่ ผิวหน้าหนา หงอนใหญ่ กะโหลกใหญ่ยาว หงอนมักจะบี้หรือเบ้เล็กน้อย ตา 2 ชั้นมีประกาย แจ่มใสเป็นไก่ฉลาด

2. สีสัน ไก่เมืองพระรถมีเก่งๆหลายสี เช่น เหลืองหางขาว สีเขียวหางดำ สีเขียวเลา สีเทาทองคำ สีเทาทองแดง สีเหลือง สีเทาค่อนข้างดี สีเขียวค่อนข้างหายาก ถ้าพบเห็นจะเป็นไก่เก่ง เป็นที่ยอมรับจากผู้เลี้ยงไก่ชนว่า เป็นไก่ที่มีชั้นเชิงจัด ไก่เชิงพนัสนิคมถือเป็นไก่ชนอีกสายพันธุ์หนึ่งที่นักเลงไก่ชนในอดีตนิยมเลี้ยงไว้ในซุ้มของตนนอกเหนือจากไก่ตราด

3. รูปร่าง ไก่พนัสนิคมเป็นไก่รอยใหญ่ กระดูกดี ลำตัวยาว หางยาว ปั้นขาใหญ่ จับมักได้เปรียบคู่ต่อสู้

4. แข้ง ขา และเกล็ด ไก่พนัสนิคมมักเป็นเกล็ดจระเข้าขบฟัน เกล็ดมักใหญ่ นิ้วยาว แข้งเป็นลำหวาย มีเกล็ดพิฆาตหลายอย่าง เป็นไก่ตีแม่น ลำหนักกว่าไก่ตราด

ชั้นเชิงของไก่ชนพนัสนิคมจะมีลีลาดีคือ ชน 2 คอ 2 หน้า 2 ปีกเป็นหลัก เชิงไม่มากเท่าไก่ตราด แต่เชิงไม่ล้นถ้าชนกันเกิน 3 อันแล้ว ไก่พนัสนิคมจะยืนได้ดี แต่ถ้าอันต้น ๆ 3 อันมักจะเสร็จได้ตราด

ไก่เชิงฉะเชิงเทราหรือไก่เชิงบางคล้า

ไก่เชิงบางคล้าแปดริ้วอยู่ในจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นเหล่าไก่เชิงดีอีกแห่งหนึ่งของประเทศไทย ไก่บางคล้าเป็นไก่ที่มีฝีเท้าดี น่าเกรงขาม มีความอดทน และลีลาในการตีหนัก ไก่เชิงบางคล้าแปดริ้วจะเป็นไก่สีประดู่หางดำหรือหางขาวจะเป็นเหล่าที่เก่ง สีอื่น ๆ จะด้อยกว่าไก่ชนของจังหวัดฉะเชิงเทรา ไก่เชิงบางคล้าจะมีเชิงคล้าย ๆ กัน จะชน 2 คอ 2 ปีก 2 ขา จะเน้น 2 คอ คือ ชนเชิงบน ขี่กอด ทับ ล็อคเป็นหลัก

ลักษณะของไก่เชิงบางคล้ามีลักษณะคือ

1. หน้าตา ไก่เชิงบางคล้า จะเป็นไก่หน้าใหญ่ หน้ายาว หงอนมักบี้ ตามีประกายคางรัดเหนียงแลบดูน่ากลัวกว่าไก่เชิงอื่น ๆ

2. สีสัน ไก่เชิงบางคล้า จะเป็นไก่ประดู่หางดำที่สวยงาม คือ ทั้งสวยทั้งเก่ง ในบ้านที่รักษาเหล่าสายพันธุ์ไว้ดีๆจะเป็นไก่สีสันสวยงามมากประกวดได้เลย

3. รูปร่าง ไก่แปดริ้ว เป็นไก่รูปร่างสวยงามจับยาวสองท่อน จับกลม บานหัวบานท้าย หางพัด หางกะลวยหนาและยาว โดยเฉพาะพันธุ์ประดู่หางดำหางจะยาวมาก ปั้นขาใหญ่ยาว จะเป็นไก่รอยใหญ่ทั้งสวยทั้งเก่ง

4. เกล็ดแข้ง ไก่เชิงบางคล้า เป็นไก่เกล็ด 2-3 แถว แบบจระเข้ขบฟันหรือปิดตลอด เป็นไก่ตีเจ็บ แข้งขาเป็นลักษณะแข้งคัดออกเหลี่ยม นิ้วยาว

ชั้นเชิงลีลาไก่เชิงบางคล้า เป็นไก่เชิงบน คือเชิงชนคุมบนเก่ง ถ้าได้เหล่าเชิงล็อกกอดคออ่อนดี ๆ จะแพ้ยาก ไก่บางคล้าเก่ง ๆ จะชน 2 คอ 2 หน้า 2 ขา เป็นหลัก สรุป ไก่เชิงบางคล้าแปดริ้ว เป็นไก่ชนหลัก เชิงคุมบนดี ลำโต รูปร่างสวยงาม ประกวดก็ได้ ตีก็ดี

ไก่เชิงจันทบุรี

ไก่เชิงจันทบุรี จันทบุรียังมีไก่เชิงชนดีอีกด้วย ไก่จันทบุรีมีลีลาชั้นเชิงที่ได้รับความนิยมจากชั้นเชิงการฟัดกอดรัดคอคู่ต่อสู้แล้วจึงทำการตีเป็นลำดับต่อไป จุดของลีลาชั้นเชิงแบบที่เรียกว่าไก่เชิงเลื้อยหูนอกตีเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่โดดเด่น ไก่จันทบุรี เป็นไก่ไม่ค่อยสวยแต่มีฝีเท้าจัดชั้นเชิงพอๆกับไก่ตราดไม่แพ้กัน

ลักษณะของไก่เชิงจันทบุรี

1. รูปร่างไก่เชิงจันทบุรี เป็นไก่ทรงหางหอกตั้งจับยาน อกสั้น เป็นไก่ชนเร็ว หางสั้น ๆ ปั้นขาใหญ่ คอยาว ถ้าทรงคล้าย ๆ ไก่เวียดนามจะเก่ง

2. หน้าตาไก่จันทบุรี เป็นไก่หน้าใหญ่ หงอนใหญ่เบ้บี้พับ กะโหลกใหญ่และยาว เป็นไก่ฉลาดดี

3. สีสัน ไก่จันทบุรี มีเก่ง ๆ 2 สี คือสีประดู่กับสีเหลือง เป็นไก่สีแปลกไปกว่าตำรา คือประดู่หางหมก เหลืองหางดำจะเก่งกว่าสีอื่น ๆ ต้นตระกูลไก่จันทบุรีน่าจะมาจากไก่ประดู่ผสมเหลือง สีที่เก่ง ๆ จึงเป็นสีผสม

4. เกล็ด แข้ง ขา ไก่จันทบุรี จะมีเกล็ดแข้งใหญ่แบบไก่เวียดนาม ขนน้อย สร้อยสั้น หางสั้น แข้งเป็นลำหวาย นิ้วยาวมีเกล็ดพิฆาตดี

5. ชั้นเชิงลีลาของไก่เชิงจันทบุรีจะมีมีชั้นเชิงเหมือน ๆ กับไก่ตราด จะชน 2 คอ 2 ปีก 2 ขา แบบไก่ตราด เชิงฉนัดคือขี่ มัดปีก สรุปไก่จันทบุรี เหมือนๆกับไก่ตราด เป็นไก่ตีแข็งแรง ชนคล่องแคล่วว่องไว แต่เป็นไก่ตัวสั้นจะมีปัญหาเรื่องแรงถ้าชนมากอัน

ไก่เชิงดีทั้ง 4 แหล่งดังกล่าวมานี้ถือเป็นไก่เชิงที่มีมาแต่โบราณ เราพบว่า ไก่เชิงทั้ง 4 ลักษณะของภาคตะวันออกดังกล่าวได้กลายมาเป็นต้นตระกูลของไก่เชิงทั่วไปของประเทศไทย เป็นไก่เก่งแต่ก่อน เป็นไก่สายพันธุ์พื้นเมืองของไทยที่ผู้เลี้ยงไก่ยอมรับและนิยมเลี้ยงเป็นนักสู้ในสังเวียนของตน การคัดเลือกไก่ชนที่มีลักษณะเด่นเพื่อให้ได้ชัยชนะเป็นนิมิตบ่งชี้ให้เห็นถึงความเพียรพยายามในการศึกษาสังเกตที่ผ่านการสืบเสาะสั่งสมมาเป็นเวลาช้านาน

นอกจากไก่ที่มีแหล่งกำเนิดในภาคตะวันออกนี้แล้วยังมีไก่สายพันธุ์ที่มีชื่อแต่โบราณที่อยู่คู่สังคมไทยมายาวนาน เป็นที่ยอมรับของนักเลงไก่ชนว่า สายพันธุ์ไก่ชนของไทยเป็นมรดกอันล้ำค่าเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่ได้ทำให้สังคมไทยมีความเป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง เพราะไก่ชนเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนไทยมาช้านาน เราจึงมีสายพันธุ์ไก่ไทยอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์อย่างยากที่จะมีชาติใดมาเทียบได้ ไก่ชนพันธุ์ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันมากที่สุดคือ พันธุ์เหลืองหางขาว ตามตำราเกล่าวว่า ไก่เหลืองหางขาวไก่เจ้าเลี้ยง ในทุกพื้นที่ที่มีการเล่นไก่ชน ไก่เหลืองหางขาวมักจะเป็นตัวเอกทุก ๆ สังเวียนอยู่เสมอ หรือแทบจะเรียกได้ว่าไก่พันธุ์นี้อยู่ใน

ความครอบครองของนักเลงไก่อยู่เสมอ นอกจากไก่เหลืองหางขาวแล้วยังมีไก่สายพันธุ์เด่นที่เป็นที่นิยมของนักเลงไก่ชนอีกหลายสายพันธุ์ บางสายพันธุ์ยังเป็นสิ่งที่หวงแหนของเจ้าของไก่ชนอีกด้วย

หลังจากได้มีการคัดเลือกไก่บ้านมาเป็นไก่ชนแล้วเราจะพบว่า การเล่นชนไก่ในสมัยโบราณนั้นมีเป้าหมายเพื่อเป็นเกมกีฬาเท่านั้น เมื่อพิจารณาในระดับสากลเราจะพบหลักฐานเช่นเดียวกันว่า การชนไก่ยังถือเป็นเกมกีฬา กล่าวคือ เมื่อ 480 ปี ก่อนคริสต์ศักราช ขุนศึกจากนครเอเธนส์ (ประเทศกรีซ) ได้ยกทัพเรือไปโจมตีชาวเปอร์เซียที่เกาะแซลอะมิสแล้วได้เห็นกีฬาชนไก่ของชาวเปอร์เซีย จนเกิดความสนใจในความแข็งแกร่งของไก่ชน หลังจากรบชนะแล้วจึงได้นำเอาไก่ชนมาจากนครเอเธนส์กลับมาด้วย และได้จัดให้มีการชนไก่เป็นกีฬาประจำปี ต่อมาได้แพร่หลายเข้าสู่กรุงโรม (ประเทศอิตาลี) ในสมัยของเทมินโตเคลส แล้วหลังจากนั้นก็แพร่กระจายไปทั่วทั้งทวีปยุโรป แม้จะถูกกลุ่มผู้นำศาสนาคริสเตียนขัดขวางแต่การชนไก่ก็ยังคงเป็นกีฬาที่นิยมกันในประเทศอังกฤษ อิตาลี เยอรมัน สเปน และบรรดาเมืองขึ้นประเทศเหล่านี้ (มนตรี แสนสุข, 2540, หน้า 8-9)

ในปี ค.ศ. 1700 ที่ประเทศอังกฤษมีการผสมพันธุ์ไก่ชนและฝึกไก่ให้ชนหรือตีกันจนกลายเป็นอุตสาหกรรมสำคัญ กล่าวคือ การชนไก่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายมาก มีการคัดเลือกผสมพันธุ์ และฝึกไก่ชนจนเป็นอาชีพเพาะพันธุ์ไก่ชน นอกจากนี้ ในช่วงนี้ทวีปยุโรปที่มีการเล่นชนไก่เป็นกีฬาก็แพร่ขยายไปยังทวีปอเมริกาโดยเริ่มต้นจากชาวอังกฤษที่อพยพจากเกาะอังกฤษไปตั้งรกรากที่รัฐนิวอิงแลนด์ของอเมริกา หลังจากนั้นกีฬาชนไก่ก็แพร่ไปทั่วทุกรัฐ และประเทศอื่น ๆ จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1836 รัฐบาลอเมริกาได้ออกกฎหมายห้ามชนไก่ เพราะถือว่าเป็นการโหดเหี้ยมทารุณต่อสัตว์ (วิเชียร สันตคีรี, 2542, หน้า 11-12; รัตนะ บัวสนธ์ และคณะ, 2547, หน้า 7)

ส่วนในประเทศแถบเอเชียนั้นการชนไก่หรือการตีไก่ถูกนำมาเป็นเกมกีฬาที่นิยมอย่างแพร่หลายในประเทศต่าง ๆ เช่น ประเทศไทย พม่า ลาว กัมพูชา มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย เป็นต้น

เมื่อพิจารณาเฉพาะการเล่นชนไก่เพื่อเป็นเกมกีฬาในประเทศไทยนั้นก็จะพบว่า มีพัฒนาการมายาวนานตั้งแต่สมัยสุโขทัยเลยทีเดียว ในสมัยสุโขทัยนั้นการชนไก่โดยถือว่าเป็นเกมกีฬาพื้นเมืองหรือเป็นเกมกีฬาประจำหมู่บ้าน การเล่นชนไก่ของไทยนั้นมักจะเล่นกันหลังจากการว่างจากการทำนาหรือทำไร่หรือในเทศกาลต่าง ๆ ด้วย โดยจะนำไก่ที่เลี้ยงไว้ตามใต้ถุนบ้านมาปล้ำเล่นกัน เป็นการพักผ่อนคลายอารมณ์

ในสมัยอยุธยานั้น เราจะเห็นการเล่นชนไก่ได้จากวรรณกรรมของไทยในกฎมณเฑียรบาล มาตราที่ 76 ซึ่งกำหนดโทษของข้าราชการ ขุนนางที่สมคบกันเล่นไก่ไว้ว่า (สมคิด ไชยวงศ์, 2533, หน้า 93)

"อนึ่งลูกขุนผู้ใดคบกันกินเล่า เล่นเบี้ย เล่นไก่ มีผู้รู้เห็นให้สักลง ถ้าดาบถ้าขุนสนมไปคบลูกขุนทหาร โทษถึงตาย"

ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเล่นชนไก่จึงทำให้ผู้คนนิยมเล่นกันอย่างแพร่หลาย การเล่นชนไก่ของไทยจะนิยมในบุคคลที่มีจิตใจเหี้ยมหาญ รักการต่อสู้ เป็นกีฬาของชายชาตรีตั้งแต่ผู้สูงศักดิ์จนถึงคนสามัญ

หรือในเอกสารบันทึกของมองซิเออร์ เดอ ลาลูแบร์ ชาวฝรั่งเศสที่เข้ามาเมืองไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยาได้กล่าวถึงการเล่นชนไก่ในสมัยนั้นว่า (สมคิด ไชยวงศ์, 2533, หน้า 93-94)

"...ชาวสยามรักการชนไก่ ตัวที่แกล้วกล้าเอาชัยอย่างยิ่งยวดนั้นมักไม่ใช่ตัวใหญ่ที่สุด แต่ธรรมดามักเป็นตัวที่อาวุธดีที่สุด คือ ตัวที่มีเดือยคมแข็งที่สุด ถ้าไก่ล้มลงดิ้นปัด ๆ เจ้าของก็กรอกเครื่องดื่ม (ให้น้ำ) โดยเหตุที่เจ้าของเคยทดลองชำชองรู้ได้ดีว่าเป็นด้วยกระหายน้ำและตธรรมดาพอให้น้ำแล้วไก่ชนก็กลับเข้าชนได้อีกครั้งโดยระงับกระหายแล้วและการแพ้ชนะนั้นเกือบจะมีแก่เอาชีวิตไก่คู่ขันอีกข้างหนึ่งไปแทบทุกคราวชน สมเด็จพระมหากษัตริย์สยามตรัสให้ออกประกาศห้ามการชนสัตว์เหล่านี้ขาด..."

พระราชพงศาวดารสมัยกรุงศรีอยุธยาได้กล่าวถึงพระราชประวัติตอนหนึ่งของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชเมื่อครั้งทรงพระเยาว์ที่ใคร ๆ พากันเรียกว่า "พระองค์ดำ" ต้องเสด็จไปอยู่กับพระเจ้าบุเรงนองในกรุงหงสาวดีในฐานะตัวประกัน วันหนึ่งทรงเล่นชนไก่กับมังสามเกียด (พระมหาอุปราชา) ยุพราชของพม่า ปรากฏว่า ไก่ของพระนเรศวรตีไก่มังสามเกียดพ่ายแพ้อย่างหมดทางสู้ มังสามเกียดคั่งแค้นเดือดดาลมาก จึงถึงกับเอ่ยปากถากถางว่า "ไก่เชลยนี้เก่งจริงหนอ" พระนเรศวรทรงโต้ตอบเป็นเชิงท้าทายอยู่ในทีว่า "ไก่เชลยตัวนี้ อย่างว่าแต่ตีอย่างวันนี้เลย ตีเอาบ้านเอาเมืองก็ยังได้" (วิเชียร สันตคีรี, 2542, หน้า 14)

ในสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี ไก่ของพระยาพิชัยดาบหักตีไก่ของพระยาพระคลังหนตายในสังเวียนหน้าพระที่นั่ง พระยาพระคลังหนยอมรับว่าไก่ของตนตายจริง แต่ไม่ได้แพ้ เพราะถ้าแพ้ไก่ต้องแสดงท่าทีสามประการคือ วิ่งหนี หรือไม่สู้ ร้องและชักขนหยอง พระเจ้ากรุงธนบุรีทรงตัดสินให้เอาศพไก่ขึ้นขาหยั่งและให้ไก่ของพระยาพิชัยดาบหักตีศพไก่นั้นที่เดียวให้ตกจากขาหยั่งให้ได้ ผลไก่พระยาพิชัยดาบหักสามารถตีไก่ของพระยาพระคลังหนตกจากขาหยั่ง พระเจ้ากรุงธนบุรีจึงตัดสินให้ไก่ของพระยาพิชัยดาบหักชนะไปเรื่องในพงศาวดารเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าการชนไก่นิยมเล่นกันมาตั้งแต่โบราณ

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ การชนไก่ก็ยังเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายซึ่งจะดูได้จากพระราชกำหนดให้ มาตราที่ 42 ในกฎหมายตามสามดวงมีใจความว่า (สมคิด ไชยวงศ์, 2533, หน้า 94)

"...ทุกวันนี้ชนไก่พนันกัน เอามีดผูกเท้าให้ชนถึงแก่ชีวิตบ้างลางทีเอามีดผ่าศีศะไก่ไขโลหิตออกบ้าง ลางทีแทงกันตาบอดทั้งสองข้าง เขบตา ถ่วงหูบ้างให้น้ำหักปีก ตะเกียบเสียบบ้างลาทีใส่ญาเมื่อเมาให้กิน บ้างกลับชนะเป็นแพ้ คิดอุบายเอาแต่ทรัพย์เปนอนาประโยชน์ เกิดวิวาทกันเนือง ๆ จึงมีพระราชโองการมานบันทูล สุรสีหนาทดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า...ห้ามอย่าให้มีผู้ใด ๆ คบหาชักชวนกัน ชนไก่ ชนนกคุ้ม ชนนกกะทา ชนนกศรีชมภู แลจับปลาให้กัดพนันกันเป็นอันขาดทีเดียว ถ้าผู้ใดมิฟังจับได้พิจารณาเปนสัจจะให้ลงพระราชอาชาขับเฒ่ยนปรับไหมตามโทษนุโทษ..."

เอกสารบันทึกของบาทหลวงปาลเลกัวซ์ ชาวฝรั่งเศสได้กล่าวถึงบรรยากาศในสนามชนไก่ของคนไทยไว้ว่า (สมคิด ไชยวงศ์, 2533, หน้า 95)

"...คนไทยนิยมการชนไก่มาก แม้พระเจ้าแผ่นดินจะทรงห้ามและปรับไหมเอากับผู้ฝ่าฝืน เมื่อมีการชนไก่ ณ ที่ใดฝูงชนจะจรีบไปดูกันแน่นขนัดพนันขนต่อกัน ทุกคนมีส่วนร่วมในการชนไก่ด้วยกันทั้งสิ้น แล้วก็มักจะลงทายด้วยการทะเลาะวิวาทกันกระทั่งเมื่อเสร็จการชนไก่แล้ว ยังมีการชดกันให้ชมเป็นขวัญตามอีกด้วย..."

ในปี พ.ศ. 2353 ซึ่งตรงกับสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ก็ยังมีการเล่นชนไก่อย่างต่อเนื่องจนรัฐบาลต้องออกกฎหมายห้ามมิให้เลี้ยงไก่ นก ปลา ไว้ชนแลกัดเล่นการพนันจุลศักราช 1173 ขึ้น โดยมีใจความว่า (สมคิด ไชยวงศ์, 2533, หน้า 95)

"...แต่นี้สืบไปห้ามอย่าให้ผู้ใดเล่นชนไก่ แลเลี้ยงนกสีชมภู นกคุ้ม นกกระทา แลเลี้ยงปลากัดไว้เป็นอันขาดทีเดียว แลให้กระทำตามพระราชกำหนดกฎหมายนี้จงทุกประการ ถ้าผู้ใดมิฟังยังเล่นชนไก่ แลเลี้ยงนกสีชมภู นกคุ้ม นกกระทา เลี้ยงปลากัดต่อไปอีกจับได้ แลมีผู้ฟ้องร้องพิจารณาเป็นสัจให้ลงพระราชอาญาเฒ่ยนสามยกแล้วให้เอากรงนก ขวดปลาคา แขวนคอ จำคอประจานรอบตลาดสามวัน แลให้ร้อยแขวงกรมการ นายบ้าน นายอำเภอ ประกาศป่าวร้องอณาประชาราษฎรจงทั่ว..."

นอกจากพงศาวดารแล้ว ในวรรณคดีโบราณของไทยก็ได้กล่าวถึงเรื่องชนไก่ไว้ เช่น เรื่องอิเหนา (พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย) ได้กล่าวถึง การเล่นชนไก่ของประชาชนในเมืองกุเรปันตามฤดูกาลงานนักขัตฤกษ์ไว้ว่า (สมคิด ไชยวงศ์, 2533, หน้า 96)

"...บ้างลงท่าโกนจุกสนุกสนาน มีงานการึกก้องทุกแห่งหน
บ้างตั้งบ่อนปลากัดงัดไก่ชน ทรหดอดทนเป็นเดิมพัน

หรือ ตอนอิเหนาชนไก่ ในเรื่อง อิเหนา ที่กล่าวถึงการเล่นชนไก่ระหว่างอิเหนาและบุษบาไว้ว่า (สมคิด ไชยวงศ์, 2533, หน้า 96)

"...เมื่อนั้น มิสาระปันหยีสุกาหรา
จึงตรัสแก่อุณากรรมณอนุชา เจ้ามาวันนี้พี่สำราญ
เราจะชวนกันชนไก่เล่น ให้เป็นผาสุกเกษมศานต์
พวกเจ้าเขาก็เคยชำนาญ ในการเล่นไก่แต่ไรมา"

ในวรรณกรรมนิราศสุพรรณของสุนทรภู่ที่เดินทางผ่านวัดเงื้อมเงาโพ ก่อนที่จะไปเมืองสุพรรณได้เห็นกระล้อมวงกันเล่นตะกร้อและชนไก่โดยเอาผ้าพาดหรือสังฆาฏิและบาตรเหล็กเป็นเดิมพันซึ่งมีการกล่าวถึงการชนไก่ไว้ว่า (สมคิด ไชยวงศ์, 2533, หน้า 100-101)

"...ตะวันเย็นเห็นพระพร้อม ล้อมวง
ตีปะเตะตะกร้อกง คู่โต้
สมภารท่านก็ลง เล่นสนุก ขลุกแฮ
เขาค่างต่างอวดโอ้ อกให้ใจหาย
หยุดตะกร้อล่อไก่ตั้ง ตีอัน
ผ้าพาดบาตรเหล็กพนัน เหน็บปรั้ง
ไก่แพ้แร่ขบฟัน ฟัดอุบ ทุบเลย
เจ้าวัดตัดเรือตั้ง แต่งเหล้นเย็นใจ"

การที่พระภิกษุนิยมชมชอบในการเล่นชนไก่นั้นซึ่งถือว่าเป็นอบายมุข พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศห้ามมิให้พระภิกษุสงฆ์ประพฤติปฏิบัติตนในทางเสื่อมเสียและอบายมุขต่าง ๆ นานา มีใจความว่า (สมคิด ไชยวงศ์, 2533, หน้า 101)

"...ภิกษุประพฤติเป็นพาลคบเพื่อนทำอนาจารการลามก สูบฝิ่น สูบกัญชา เสพสุราบ้านหรั่น กินน้ำตาลเมา เหล้าอุ กินข้าวค่ำ เที่ยวตีชิงวิ่งราว ไม่มีหิริโอตัปปะ... และเป็นนักเลงเล่นการพนัน ชนนกเขา ชนไก่ วิ่งวัว วิ่งควาย เล่นโปถั่ว หวย กำตัด เล่นปลากัด ตัดทุเรียน โพกศีรษะห่มผ้าขาว สีชมภู แลเที่ยวดูงานมหรสพ เบียกเสียดแทรกผู้ผญิง แลนั่งพูดกับผู้หญิงในมราลับสองต่อสอง ส้องเสพเมถุนธรรมกับด้วยบุรุษสตรีจนถึงชำเรา..."

กำหนดเอาโทษโดยการเฆี่ยน 50 ที แล้วให้สึกจากพระสงฆ์แก่พระภิกษุสงฆ์ผู้ประพฤติปฏิบัติในทางอบายมุขและตลอดจนเจ้าหมู่ทุกคณะ เจ้าอธิการทั้งในกรุงนอกกรุงทุก ๆ พระอารามที่ไม่เอาใจใส่อมรมสั่นสอนพระภิกษุให้อยู่ในระเบียบวินัยแห่งสงฆ์ด้วย

ในวรรณกรรมจดหมายจางวางหร่ำ ยังไก่กล่าวถึงพฤติกรรมของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่ชอบเล่นชนไก่ว่า (สมคิด ไชยวงศ์, 2533, หน้า 102)

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

"...ถ้ามีคนแอมมิชั่นเช่นนั้นมาก ๆ ก็ยิ่งดีหนักขึ้นเพราะต่างคนต่างแย่งกันทำดัดประกวดกัน ใครชอบชนไก่ ไล่เนื้อ ยิงเสือ กำถั่ว หัวโต ก็พากันเลิก เอาเวลามาใช้ในการแข่งขันกันทำดีจนการต่าง ๆ ก็ยิ่งดีขึ้นไปทุกวัน กำลังและความคิดที่ใช้ในการแข่งขันกันนั้นย่อมเป็นผลแก่บ้านเมืองทั้งนั้น ฝ่ายท่านที่ทำราชการตำแหน่งสูง ๆ อยู่แล้ว หากว่าจะชอบชนไก่ ไล่เนื้ออยู่บ้างก็จะต้องละเว้นด้วย"

ในตำนานเรื่อง รถเสนนั้นพระอินทร์ถึงกับลงทุนยอมจำแลงกายเป็นไก่ชนให้พระรถเสนใช้ชนชนะไก่คู่ต่อสู้ทุก ๆ วัน เพื่อพนันเอาอาหาไปเลี้ยงมารดาในยามตกยาก หรือในเรื่อง ขุนช้างขุนแผน มีการกล่าวถึงตำบลสำคัญตำบลหนึ่งชื่อ เขาชนไก่ ในเมืองกาญจนบุรี ที่ขุนแผนกับมารดาหลบหนีอาญาหลวงจากสุพรรณบุรีไปตั้งตัว (วิเชียร สันตคีรี, 2542, หน้า 14-15) แม้เป็นเพียงเรื่องที่แต่งขึ้นมา แต่การที่ผู้ประพันธ์ได้กล่าวถึงการชนไก่ ก็แสดงว่ามีการชนไก่กันมาแล้วในสมัยนั้นหรือก่อนสมัยของผู้ประพันธ์เรื่องนั้น ๆ

นอกจากนี้ การชนไก่ยังเป็นที่มาของสำนวนไทยหลายคำอีกด้วย เช่น งงเป็นไก่ตาแตก สู้ยิบตาหรือสู้เย็บตา ไก่รองบ่อน ถือหาง เป็นต้น และยังเป็นที่มาของการละเล่นของเด็กไทยที่เรียกว่า การเล่นชนไก่ โดยผู้เล่นทั้งสองฝ่ายนั่งยอง ๆ ในเขตวงกลม สอดมือประสานกันไว้ใต้เข่าและกระโดดชนกัน หากฝ่ายใดเสียหลักล้มลงก่อนถือว่าเป็นฝ่ายแพ้ซึ่งการละเล่นนี้เลียนแบบมาจากกิริยาของไก่ที่นำมาชนกัน (สมคิด ไชยวงศ์, 2533, หน้า 236-238)

การชนไก่แบบสมัยใหม่

จากผลการศึกษาในหัวข้อที่ผ่านมาเราพบว่า ในช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 นั้นการเล่นชนไก่จะมีเป็นไปตามธรรมชาติโดยรัฐยังไม่เข้าไปแทรกแซงแต่อย่างใด แต่หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 รัฐบาล เห็นว่า การชนไก่เป็นกิจกรรมที่ "ไม่บรรลุความเป็นอารยะ" หมายถึงว่า เป็นการทรมานสัตว์ ซึ่งเป็นเหตุผลเดียวกับที่ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ออกกฎหมายมาห้ามชนไก่ และเหตุผลอีกประการหนึ่งก็คือ หากปล่อยให้เล่นกันแล้วชาวไร่ชาวนาจะพากันหมกมุ่นกับการพนันกีฬาชนไก่จนไม่เป็นอันทำไร่ทำนาหรือทำมาหากินกันตามปกติจึงเห็นสมควรต้องควบคุม ดังนั้น จึงได้ออกพระราชบัญญัติการพนันเป็นการเล่นการพนันในปี พ.ศ. 2478 ขึ้นโดยจัดให้การพนันชนไก่เป็นการพนันตามบัญชี ข. โดยออกกฎหมายควบคุมการเปิดบ่อนไก่ต้องได้รับอนุญาตและเสียค่าธรรมเนียมให้กับทางการ (กุลธิดา สามะพุทธิ, 2542, หน้า 24-26)

ในปี พ.ศ. 2478 ได้มีการออกพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 ขึ้น โดยมีการแบ่งบัญชีการเล่นการพนันออกเป็น 2 ประเภทคือ บัญชีประเภท ก. และบัญชีประเภท ข. บัญชีประเภท ก.

หรือการละเล่นที่มีลักษณะคล้ายกันเป็นการพนันที่ “ผิดกฎหมาย” คือ ห้ามมิให้อนุญาตจัดให้หรือเข้าเล่นเลย การพนันที่บัญญัติไว้ในบัญชี ก. จะทำได้ก็ต่อเมื่อรัฐบาลพิจารณาเห็นสมควรและออกพระราชกฤษฎีกาให้เล่นได้เท่านั้น ส่วนการพนันในบัญชีประเภท ข.หรือการละเล่นที่คล้ายกันถือว่าเป็นการพนันที่ “ถูกกฎหมาย” คือ จัดให้มีขึ้นได้หากได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต

การเล่นการพนันเกี่ยวกับการชนไก่นั้นอยู่ในบัญชีประเภท ข. ที่ต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตเห็นสมควรหรือออกใบอนุญาตให้หรือมีกฎกระทรวงให้จัดขึ้นโดยไม่ต้องมีใบอนุญาต หากผู้ใดกระทำความผิดผู้นั้นต้องได้รับโทษโดยต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 2,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (พน นิลผึ้ง, 2551, หน้า 14-15)

บ่อนไก่ชนสมัยใหม่ในภาคตะวันออกเท่าที่สืบค้นย้อนหลัง พบว่า มีการเปิดบ่อนไก่เป็นครั้งแรกที่อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี เป็นบ่อนที่เก่าแก่ที่สุดซึ่งก่อตั้งขึ้นในปีใดนั้นไม่มีหลักฐานที่ชี้ชัดได้ จากข้อมูลที่ได้จากลุงสุข (ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2553) ปัจจุบันอายุ 86 ปี อยู่ที่บ้านวัดโปร่ง จังหวัดจันทบุรี ได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่าในสมัยที่ลุงสุขเป็นหนุ่มอายุประมาณ 20 ปี ได้นำไก่ไปชนที่บ่อนในอำเภอพนัสนิคมโดยนั่งเกวียนไปใช้เวลา 3 วัน ในสมัยนั้นการตีไก่ไม่นิยมใช้เงินเดิมพัน การเดิมพันจะใช้สิ่งของหรือข้าวเปลือกเป็นเดิมพันแทน ลุงสุขยังเล่าให้ฟังอีกว่า ในขณะที่นั่งเกวียนมายังพนัสนิคมนั้น ในเวลากลางคืนจะปลดเกวียนแล้วนำมาล้อมเป็นวง ตัวเองและพรรคพวกตลอดทั้งวัวที่เทียมเกวียนมาต้องอยู่ภายในวงล้อมเกวียน ตลอดทั้งคืนต้องก่อไฟให้สว่างเพื่อป้องกันสัตว์ร้ายโดยเฉพาะเสือที่อาจมาทำร้ายพวกตนได้ จากข้อมูลที่ได้จากลุงสุขจึงเป็นการยืนยันว่าสนามไก่ชนในภาคตะวันออกเกิดขึ้นครั้งแรกในอำเภอพนัสนิคม

การชนไก่ในภาคตะวันออกหลังจากมีการออกพระราชบัญญัติการพนัน 2478 ส่วนใหญ่แล้วยังไม่ค่อยมีคนขออนุญาตพนันชนไก่ สาเหตุเพราะคนส่วนใหญ่มองข้าราชการเป็นนายที่ปกครองตน ผู้คนยังรู้สึกว่าระบบราชการเป็นเรื่องยุ่งยากและยากลำบากในการติดต่อราชการ การขออนุญาตก็ลำบากต้องมีความใกล้ชิดหรือสนิทสนมกับข้าราชการเท่านั้น คนที่ขออนุญาตไก่ชนในสมัยนั้นส่วนใหญ่จึงเป็นพวกกำนันผู้ใหญ่บ้านที่รู้จักสนิทสนมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ คนส่วนใหญ่นิยมที่จะชนไก่กันเองในชุมชนของตน เป็นบ่อนไก่ชนเล็ก ๆ ที่มีกระจัดกระจายไปทั่วพื้นที่ของชุมชน (ดาวรุ่ง พุ่มทองคำ, สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2555)

ในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรีนั้น จอมพล ป.พยายามให้คนไทยเลี้ยงไก่เนื้อของฝรั่งที่นำเข้ามาเลี้ยงแทนไก่พื้นเมืองไทย ไก่เนื้อหรือไก่ฝรั่งไม่มีลักษณะของไก่เก่งหรือไก่ที่เป็นจ่าฝูงซึ่งไม่รู้จักการต่อสู้หรือการแย่งเป็นจ่าฝูงในกลุ่มไก่ด้วยกันตรงกันข้ามกับไก่

พื้นเมืองของไทย ท่านผู้นำพยายามส่งเสริมให้เลี้ยงไก่เนื้อแทนไก่ไทยทำให้คนไทยที่อยู่ในท้องถิ่นที่เจ้าหน้าที่เข้าไปดูแลได้จำต้องเลี้ยงไก่เนื้อแทน แต่ในกรณีตามชนบทในพื้นที่ภาคตะวันออกนั้น ชาวบ้านก็ยังเลี้ยงไก่พื้นเมืองกันอยู่เกือบทุกบ้านเรือน (พงศกร เอื้อพรพาณิชย์, สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2555)

นอกจากนี้ในสมัยนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจส่วนใหญ่เองก็นิยมเลี้ยงไก่ชนด้วยตนเอง ดังนั้นจึงทำให้กฎหมายที่ออกมานั้นไม่เป็นอุปสรรคต่อการชนไก่ (ทวี นาทองลาย, สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2555)

หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2525 สมัยพลเอกสิทธิ จิรโรจน์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยนั้น ได้มีการออกระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพนันชนไก่และกัดปลา พ.ศ. 2525 เมื่อวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2525 ขึ้น การออกระเบียบดังกล่าวเนื่องมาจากว่าตามชนบทส่วนใหญ่นั้นประชาชนนิยมเล่นการพนันชนไก่และกัดปลา จึงมีนโยบายที่จะลดแหล่งอบายมุขต่าง ๆ ลงเพื่อมิให้ประชาชนลุ่มหลง มัวเมาในการพนันซึ่งเป็นบ่อเกิดแห่งอาชญากรรมและความยากจนของประชาชนโดยลดจำนวนบ่อนและลดวันอนุญาตเล่นการพนันชนไก่และกัดปลาให้น้อยลงและห้ามอนุญาตให้เปิดบ่อนการพนันชนไก่และกัดปลาเพิ่มขึ้นโดยมีคำพิพากษาที่ 8486/2538 โจทก์ฟ้องขอให้ยกเลิกระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพนันชนไก่และกัดปลา พ.ศ. 2525 ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกใช้บังคับ คำวินิจฉัยของศาลฎีกามีความตอนหนึ่งว่า (ราชกิจจานุเบกษา, 2548 ข, หน้า 133)

“รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพนันชนไก่กัดปลา พ.ศ. 2525 โดยมีพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 มาตรา 17 ให้อำนาจไว้และการออกระเบียบนี้วัตถุประสงค์เพื่อ ลดแหล่งอบายมุข มิให้ประชาชนหลุ่มหลงมัวเมาในการพนันอันจะเป็นบ่อเกิดแห่งอาชญากรรมและความยากจนของประชาชนโดยลดจำนวนบ่อนและลดวันอนุญาตเล่นการพนันชนไก่และกัดปลาและกำหนดคุณสมบัติของผู้ขออนุญาตว่าต้องมีฐานะมั่นคงพอเชื่อถือได้และมีความประพฤติเรียบร้อย...ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพนันชนไก่และกัดปลา พ.ศ. 2525 จึงชอบด้วยกฎหมาย”

โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2526 เป็นต้นไป ซึ่งหมายความว่าทางการจะไม่ออกใบอนุญาตเพิ่มให้แก่คนที่มาขออนุญาตเปิดสนามชนไก่และให้การขออนุญาตเปิดบ่อนไก่เป็นการอนุญาตเฉพาะตัวแก่ผู้ได้รับอนุญาตเท่านั้น ไม่สามารถโอนสิทธินี้ให้ผู้อื่นได้ รวมทั้งห้ามสืบทอดหรือโอนใบอนุญาตการเปิดบ่อนชนไก่ให้ทายาทหรือบุคคลอื่นต่อโดยให้ใบอนุญาตสิ้นอายุไปเมื่อผู้ได้รับอนุญาตเสียชีวิต กล่าวคือ ให้บ่อนชนไก่ตายไปพร้อมกับเจ้าของบ่อนนั่นเอง

แต่อย่างไรก็ตาม ทางรัฐยังเปิดโอกาสให้ประชาชนในชนบทได้พักผ่อนหย่อนใจในวันหยุดโดยการเล่นพนันชนไก่ได้ตามสมควร ตามวัฒนธรรมประเพณีและความต้องการของชุมชนท้องถิ่น (ราชกิจจานุเบกษา, 2548 ก, หน้า 129) ดังนั้น ทางการจึงไม่ได้ห้ามการพนันชนไก่โดยเด็ดขาดเพียงแต่จำกัดวันที่เปิดให้มีการน้อยลงโดยสาระสำคัญของระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพนันไก่และกัดปลา พ.ศ. 2525 ดังต่อไปนี้

1. ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดใช้ดุลพินิจในการพิจารณาสั่งอนุมัติการออกใบอนุญาตจัดให้มีการเล่นการพนันชนไก่และกัดปลาได้โดยผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องรบผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการใช้ดุลพินิจดังกล่าว

2. อนุญาตให้เล่นการพนันชนไก่และกัดปลา อนุญาตให้เล่นได้เดือนละ 2 ครั้งโดยให้เล่นเฉพาะวันอาทิตย์ของสัปดาห์ที่ 2 และสัปดาห์ที่ 4 ของเดือนพร้อมกันทั่วประเทศ หากเดือนใดมีการอนุญาตในนัดพิเศษให้งดการเงินในนัดปกติถัดไปด้วย

3. ห้ามมีลักษณะเป็นการทรมานสัตว์ เช่น การใช้หนาม มีดโกน หรือเดือยแหลมสวมที่แข้งไก่ เป็นต้น

หลังจากที่มีการประกาศ ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพนันไก่และกัดปลา พ.ศ. 2525 ทำให้บ่อนชนไก่ในภาคตะวันออกลดจำนวนลง สาเหตุที่เจ้าของบ่อนตายทำให้ต้องปิดบ่อนตามด้วยจึงมีผลให้บ่อนที่เหลืออยู่นั้นลดน้อยลง การนำไก่ชนมาตีในบ่อนมากขึ้นจากจำนวนบ่อนชนไก่ลดลงและในขณะเดียวกันมีผู้เลี้ยงไก่ชนเพิ่มมากขึ้น ทำให้ภาพการชนไก่ในบ่อนคึกคักยิ่งนัก (พงศกร เอื้อพรพาณิชย์, สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2555)

การออกกฎหมายหรือระเบียบที่ต้องการกำจัดให้บ่อนไก่สิ้นซากไปในที่สุด กลับทำให้บ่อนป่าเกิดขึ้นมากมาย ผู้เลี้ยงไก่ชนไม่สามารถหาบ่อนที่ถูกกฎหมายมาชนไก่ได้ก็หันไปชนในบ่อนป่าแทน เจ้าของบ่อนป่าที่เปิดโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายก็ต้องหาวิธีให้สามารถเปิดบ่อนไก่ชนได้โดยไม่ต้องถูกจับ สุดท้ายก็อาศัยอิทธิพลผู้มีสีหรือเงินทองเพื่อให้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองอำนวยความสะดวกหรือละเว้นไม่จับกุม ผลก็คือ นโยบายที่จะจำกัดบ่อนชนไก่ของพลเอกสิทธิ จิรโรจน์และลดเรื่องการพนันอันเป็นอบายมุขของท่าน กลับไปส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายอิทธิพล มีการรับสินบนของเจ้าหน้าที่บ้านเมือง มีการหลีกเลี่ยงกฎหมายอย่างชัดเจนมากขึ้น

ผลจากการกำหนดข้อบังคับในปี พ.ศ. 2525 โดยพลเอก สิทธิ์ ทำให้สนามชนไก่ในภาคตะวันออกไม่สามารถขอเปิดใหม่ได้ ส่วนสนามชนไก่ที่มีอยู่เดิมถ้าผู้ขออนุญาตตายไปใบอนุญาตนั้นก็ถูกยกเลิกไป ทำให้บ่อนไก่ที่เหลืออยู่อย่างจำกัดเกิดมูลค่าเพิ่มขึ้นทันที ผู้เลี้ยงไก่ชนที่นับวันจะเพิ่มมากขึ้นแต่สนามที่ถูกกฎหมายกลับมีจำนวนลดลงทำให้สนามชนไก่แต่ละแห่งเรียกร้องผลประโยชน์เพิ่มขึ้น จากการขายบัตรเข้าสนามจากเดิม 20 บาทเพิ่มเป็น 30 หรือ 40 บาท

ค่าน้ำเดิมพันที่เก็บเพียงเล็กน้อยก็เก็บเพิ่มขึ้นเป็น 10% ของเงินเดิมพัน แต่ผลประโยชน์ส่วนใหญ่กลับตกอยู่กับเจ้าหน้าที่บ้านเมืองที่รับผลประโยชน์จากเจ้าของบ่อน ขณะเดียวกันการย้ายใบอนุญาตไปยังที่ใหม่รวมถึงการต่อใบอนุญาตเดิมก็มีขั้นตอนที่ลำบากมากขึ้นทำให้บ่อนชนไก่ที่มีใบอนุญาตถูกต้องตามกฎหมายเหลือเพียงไม่กี่แห่งในภาคตะวันออก (ดาวรุ่ง พุ่มทองคำ, สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2555)

การดำเนินนโยบายการชนไก่ในช่วงเวลานี้มีผลให้บ่อนไก่ชนในภาคตะวันออกกลายมาเป็นยุคทองของบ่อนไก่ชน เนื่องจากนักพนันชนไก่ไม่มีทางเลือกที่จะหาบ่อนไก่ชนได้ตามใจชอบ ซุ้มใหญ่ๆบางแห่งจำเป็นต้องเดินทางไกลๆเพื่อหาสนามชนไก่เพื่อเปรียบไก่ราคาแพง บางซุ้มต้องนำไปไปตีถึงโคราช (บ่อนโบนันซ่า) ที่เป็นแหล่งชนไก่ราคาแพง หรือแถบมีนบุรี หนองจอก ลาดกระบัง แต่บางซุ้มในภาคตะวันออกจะนิยมไปชนไก่ที่จันทบุรีเช่น บ่อนหนองสีงาหรือบ่อนที่จังหวัดตราดคือบ่อนแสนตุ้ง บ่อนไก่ชนในภาคตะวันออกที่มีขนาดของสังเวียนจำนวนมากในบ่อนดังเช่นที่มีอยู่ในปัจจุบันแทบจะไม่มีเลย บ่อนไก่ชนในสมัยนั้นจะมีจำนวนสังเวียนและขนาดของสนามไม่ใหญ่โตนัก นอกจากนี้ยังพบอีกว่า บ่อนไก่ชนหลายบ่อนที่ต้องปิดกิจการไปเมื่อผู้รับใบอนุญาตสิ้นชีวิตลง เช่น ที่อำเภอสัตหีบ มีบ่อนของเสี่ยเมืองเริงที่ผู้รับอนุญาตได้สิ้นชีวิตลงทำให้ใบอนุญาตสิ้นสุดตามไปด้วย (ทวี นาทองลาย, สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2555)

ในทศวรรษที่ 2530 มีปรากฏการณ์เปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของบ่อนไก่ชนในภาคตะวันออก ก็คือ มีการพัฒนาไก่ชนสายพันธุ์ผสมจากไก่ต่างประเทศเพื่อให้ได้ไก่ที่เก่งและแข็งแรงยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น เมื่อทศวรรษที่ 2530 บริษัท เจริญโภคภัณฑ์ จำกัดมหาชน ได้นำไก่ไซ่ง่อนเข้ามาในประเทศไทย ไก่ไซ่ง่อนมีลักษณะไม่สวยงาม มีขนน้อยบริเวณสร้อยคอ มีหางและขนสั้น แต่มีความโดดเด่นในเรื่องความอดทน เนื่องจากไก่สายพันธุ์ไซ่ง่อนเป็นไก่ที่มีโครงสร้างของร่างกายที่ใหญ่ ผิวหนังหนากว่าไก่ไทย ปอดใหญ่ ทนต่อการเป็นโรคต่าง ๆ มีความแข็งแรงทรหดอดทนโดยเฉพาะในเรื่องของการต่อสู้ถือว่ามีความอดทนเป็นเลิศ วงการไก่ชนจึงเกิดการตื่นตัวที่จะพัฒนาสายพันธุ์และเป็นช่วงเวลาที่การชนไก่ได้รับความนิยมจากคนในวงการที่ห่างหายไป กระแสความนิยมไก่สายพันธุ์ผสมทำให้วงการไก่ชนฟื้นตัวและมีผู้สนใจการชนไก่เพิ่มมากขึ้นอย่างมาก เดิมที่การชนไก่ที่ส่วนใหญ่มีไก่พื้นเมืองของไทยที่มีลีลาและชั้นเชิงเป็นไก่เชิง การชนไก่พื้นเมืองจำต้องใช้เวลานานซึ่งในบางครั้งกว่าไก่จะแพ้ชนะได้ต้องใช้เวลาเกือบทั้งวัน นักพนันไม่ได้รับความตื่นเต้นเท่าที่ควรหรือพูดได้ว่าไม่สะใจนัก หลังมีการนำไก่พม่า เวียดนาม มาผสมกับไก่พื้นเมืองของไทย ทำให้ได้ไก่ที่มีชั้นเชิงและมีความแม่นยำในการตีแผลอย่างที่ไม่สามารถเปรียบกับไก่ไทยเดิมได้เลย ความแข็งแรงและขยันตีรวมถึงชั้นเชิงของไก่สายพันธุ์ผสม ทำให้การชนของไก่สั้นขึ้น ไก่สามารถแพ้ชนะได้ภายในเวลาไม่กี่ยก ซึ่งทำให้นักพนัน

สามารถเล่นเดิมพันได้มากคู่ขึ้น และใช้เวลาในการลุ้นไก่ที่ตัวเล่นพนันสั้นลง แผลของไก่ที่ถูกตีก็ชัดเจนและสามารถกำหนดได้ว่าไก่จะแพ้หรือชนะอย่างไร ทำให้นักพนันและผู้เลี้ยงไก่ชื่นชอบยิ่งขึ้น (ทวี นาทองลาย, สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2555)

การพัฒนาไก่สายพันธุ์ผสมนำมาสู่การเคลื่อนไหวเกี่ยวกับนโยบายการชนไก่ในประเทศไทยจากการเข้ามามีบทบาทของผู้นำทางธุรกิจและการเมืองในประเทศไทย กล่าวคือ

ในปี พ.ศ. 2539 เริ่มมีนักธุรกิจไก่ชนออกมาตั้งฟาร์มไก่ชนกันอย่างมากมายซึ่งเป็นฟาร์มไก่สีและไก่ตี หลังจากนั้นเมื่อมีการสมาคมอนุรักษ์และพัฒนาไก่ชนไทยเกิดขึ้นและมีการส่งเสริมการเลี้ยงไก่งามตามอุดมทัศนีย์ มีหลายฟาร์มที่หันมาเลี้ยงไก่อุดมทัศนีย์ (ไก่พื้นเมืองไทย) ซึ่งถือว่าเป็นสุดยอดของไก่ชน (พน นิลผึ้ง, 2551, หน้า 23)

ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2540 นายเสนาะ เทียนทอง ผู้นำการเมืองในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้เสนอนโยบายการเปิดบ่อนไก่เสรีให้การชนไก่ไม่เป็นเรื่องที่ถูกกฎหมายและไม่ต้องถูกควบคุมอีกต่อไปทำให้เกิดข้อถกเถียงและความเห็นต่าง ๆ เกี่ยวกับประเด็นดังกล่าว โดยมีฝ่ายหนึ่งเห็นว่า การชนไก่เป็นหนทางสำคัญในการอนุรักษ์และพัฒนาสายพันธุ์ไก่ชน นักวิชาการบางท่านถึงกับกล่าวว่า “ถ้าไม่มีนักเลี้ยงไก่ชน ไก่พื้นเมืองสูญพันธุ์จากเมืองไทยไปนานแล้ว” และ “หากต้องการได้ไก่สายพันธุ์ดี ๆ ก็หนีไม่พ้นการชนไก่”

การนำเสนอทางเลือกนโยบายการเปิดบ่อนเสรีของผู้นำทางการเมืองได้ก่อให้เกิดกระแสต่อต้านเมื่ออีกฝ่ายหนึ่งประกาศคัดค้านการชนไก่เนื่องจากเป็นการทารุณสัตว์ทำให้เกิดการพนันและเห็นว่ายังมีทางเลือกอื่นในการอนุรักษ์พันธุ์ไก่พื้นเมือง บางคนชี้ว่าปัญหาที่คนเลี้ยงไก่ชนน้อยลงไม่ได้เป็นผลมาจากการเล่นชนไก่ไม่เฟื่องฟู แต่เป็นผลมาจากการล่มสลายของวิธีการเลี้ยงไก่แบบพื้นเมืองซึ่งถูกแทนที่ด้วยวิธีการเลี้ยงไก่แบบฟาร์มสมัยใหม่ของบริษัทยักษ์ใหญ่ด้านการเกษตร (กุลธิดา สามะพุทธิ, 2542, หน้า 24-26)

ดังนั้น ในเวลาต่อมาจึงได้เกิดเวทีนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการชนไก่เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2540 โดยได้มีการจัดสัมมนาการอนุรักษ์และพัฒนาไก่พื้นเมืองที่โรงแรมแอมบาสเดอร์ พัทยาใต้ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ดำเนินการโดยสำนักงานปศุสัตว์เขต 2 จังหวัดฉะเชิงเทรา การสัมมนาครั้งนี้มีทั้งเจ้าหน้าที่จากภาครัฐ ภาคเอกชน และนักวิชาการต่างแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับไก่บ้านอย่างหลากหลาย นอกจากนี้ ยังมีการบรรยายในหัวข้อต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับไก่ มีดังนี้

นายสมชาย สุนทรวัฒน์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กล่าวถึงความสำคัญของไก่พื้นบ้านไว้ว่า (โฆษิต เที่ยงทองกุล, 2542, หน้า 23-24)

"เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่าจำนวนไก่พื้นเมืองของไทยเราลดลงไปทุกวันเนื่องจากวัฒนธรรมของต่างชาติเข้ามามีอิทธิพลและบทบาทต่อวิถีชีวิตความเป็นคนไทยของเรา ประกอบกับยังมีคนไทยอีกไม่น้อยที่ขาดจิตสำนึกที่จะอนุรักษ์ไก่ไทยซึ่งเป็นแหล่งพันธุกรรมที่ดีไว้ ทั้งนี้เพราะไก่พื้นเมืองของไทยมีประโยชน์และข้อดีมากมายที่ควรอนุรักษ์ไว้ เช่น

1. เป็นแหล่งโภชนาการของชาวบ้านเพราะตามชนบททุกหลังคาเรือนจะมีการเลี้ยงไก่พื้นเมืองไว้เป็นแหล่งอาหารโปรตีน

2. เลี้ยงไก่เป็นออมสิน เมื่อต้องการใช้เงินก็จะนำไปขายบางส่วน นำเงินไปใช้ตามประโยชน์ที่ต้องการ โดยไม่ต้องลงทุนมากมายเพราะไก่ออกลูกเอง หากินเอาเองจากเศษอาหารที่ตกหล่น ผู้เลี้ยงจึงไม่ได้ลงทุนมาก

3. เป็นวัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้าน เช่น กีฬาชนไก่เพราะกีฬานี้เองที่ทำให้ไก่อูเหลืออยู่ตราบเท่าทุกวันนี้ อีกทั้งยังเป็นที่ต้องการของต่างประเทศจนสามารถนำออกไปจำหน่ายต่างประเทศได้อีกด้วย

4. เป็นแหล่งหลากหลายทางพันธุกรรมซึ่งมีอยู่มากมายหลายพันธุ์ไม่ว่าจะเป็นไก่อู ไก่ชน ไก่แจ้ ไก่เบตง เป็นต้น ซึ่งแต่ละชนิดก็มีหลายประเภทตระกูลจึงเป็นแหล่งของลักษณะที่มีดีมากมาย ไม่ว่าจะเป็นคุณภาพเนื้อที่มีรสชาติดี แม่ไก่สามารถฟักไข่เองได้ สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในหมู่บ้านชนบทได้ดีซึ่งถือว่าเป็นวิวัฒนาการทางพันธุ์ไก่มานับร้อยปี นอกจากนี้ยังมีความต้านทานโรคและพยาธิต่าง ๆ ได้ดีอีกด้วยจึงถือได้ว่าเป็นความหลากหลายทางชีวภาพที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอนุรักษ์ไว้ใช้ประโยชน์ในวันข้างหน้า"

นายอภิชน์ วัชรสินธุ์ ผู้ช่วยผู้จัดการด้านกิจการสัมพันธ์ บริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์ จำกัด ได้บรรยายในหัวข้อเรื่อง แนวทางเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรไทย พอสรุปความได้ว่า ควรใช้ไก่พื้นเมืองในการระดมเงินออมสินและเงินดอลลาร์เข้าประเทศเป็นการกู้เศรษฐกิจของชาติ โดยการผลิตออกจำหน่ายในต่างประเทศและทั้งให้มีการส่งเสริมกีฬาชนไก่เพื่อให้ไก่ชนเป็นสินค้าออกอีกทางหนึ่ง แบบกีฬามวยที่ทำเงินเข้าประเทศมาแล้วโดยการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ มาปรับปรุง เป้าหมายสำคัญคือ ทำให้ไก่ชนเป็นกีฬาระดับโลกให้ได้ (โฆษิต เที่ยงทองกุล, 2542, หน้า 24)

นายอำนาย ยอดเพชร ผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย ได้บรรยายในหัวข้อเรื่อง ไก่พื้นเมืองในสายตานักปกครอง สรุปความได้ว่า ไก่พื้นเมืองพอจะใช้เป็นสื่อกลางเชื่อมความสัมพันธ์ของกลุ่มชนได้ทำให้เกิดความสามัคคีและขจัดโจรผู้ร้าย ยังสามารถใช้ไก่สื่อความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับทางราชการและใช้การเลี้ยงไก่บ้านเป็นงานอดิเรกคลายเคร่งเครียดได้อีกด้วย (โฆษิต เที่ยงทองกุล, 2542, หน้า 24)

ดร.สวัสดิ์ ธรรมบุตร หัวหน้ากลุ่มงานสัตว์ปีก กองบำรุงพันธุ์สัตว์ กรมปศุสัตว์ ได้บรรยายเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงไก่บ้าน มีสาระสำคัญดังนี้ (โฆษิต เที่ยงทองกุล, 2542, หน้า 24-25)

1. การอนุรักษ์แหล่งพันธุกรรมโดยทั่วไปมี 2 แบบคือ การอนุรักษ์ในถิ่นกำเนิด แต่การอนุรักษ์ในถิ่นกำเนิดเดิมขึ้นอยู่กับเกษตรกรโดยตรงจะสามารถรักษาเพื่อดำรงไว้ซึ่งความหลากหลายในด้านแหล่งพันธุกรรมไม่เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ กับอีกแบบหนึ่งคือ อนุรักษ์นอกถิ่นกำเนิดเป็นแบบกระจายพันธุ์ออกไปตามถิ่นต่าง ๆ เป็นการอนุรักษ์อีกวิธีหนึ่งเพื่อรักษาพันธุ์ไก่เดิมไว้ ทั้งนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับผู้นิยมในไก่พันธุ์นั้นจะซื้อหาไปเลี้ยงและเผยแพร่ออกไปมาก ๆ

2. การพัฒนาสายพันธุ์ เนื่องจากพันธุกรรมไก่ในประเทศไทยมีมากสามารถจดทะเบียนพันธุ์แท้สู่ระบบสากลได้ เมื่อดำเนินการตามอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพแล้ว นอกจากจะได้รับอนุญาตเสียก่อน ดังนั้น สามารถขายทางพันธุกรรมไก่พื้นเมืองไทยได้ด้วย

3. การกระจายพันธุ์ มีหน่วยงานด้านการผลิตของกรมปศุสัตว์ เช่น สถาบันวิจัยและพัฒนาสัตว์ปีกแห่งชาติ ศูนย์วิจัยและสถานีบำรุงพันธุ์สัตว์ และสถานีบำรุงพันธุ์สัตว์ ใช้เป็นแหล่งกระจายพันธุ์สัตว์ปีกให้เกษตรกร

4. การวิจัยและการพัฒนา ส่วนหนึ่งเน้นไปทางอุตสาหกรรมโดยการพัฒนาไก่พื้นเมืองโตเร็วเป็นจุดขายของตลาด กรมปศุสัตว์ผลิตไก่ผสม 5 สายพันธุ์ เมื่ออายุ 18 สัปดาห์จะให้น้ำหนัก 1.8 กิโลกรัมที่สำคัญคือ ลูกผสมที่ออกมาต้องมีพ่อไก่พันธุ์พื้นเมือง

5. การคัดเลือกสายพันธุ์ เป็นการคัดเลือกเพื่อให้ไก่ชนที่มีน้ำอดน้ำทน ฉลาดและแข็งแรงซึ่งจะต้องทดสอบสายพันธุ์โดยให้ไก่แสดงออกในการชน และการตัดสินโดยการตั้งกติกาการแข่งขันในลักษณะเป็นไก่กีฬา

6. ส่งเสริมให้หน่วยงานราชการ สมาคม ชมรม และกิจการเอกชนอื่น ๆ ได้ศึกษาวิจัยด้านพันธุกรรม ความต้านทานโรค การตัดแต่งโครโมโซม ศึกษาความหลากหลายทางด้านชีวภาพ ซึ่งต่อไปในอนาคตอาจจะเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศโดยการขายพันธุ์ไก่พื้นเมืองไปยังต่างประเทศได้

ผศ.ปรารถนา งามวงศ์วาน หัวหน้าภาควิชาสัตวศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเกษตรบางพระ ได้พูดถึงหัวข้อเรื่อง มุมมองเรื่องไก่พื้นเมืองไทย มีผู้ร่วมอภิปรายประกอบด้วย รศ.ดร.อภิชัย รัตนวราหะ นายกสมาคมอนุรักษ์และพัฒนาไก่พื้นเมืองไทย กำนันวิเชียร ต้นศิริ ประธานชมรมผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองไทย และกำนันประเสริฐ สำราญจิต เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองจังหวัดตราด โดย ผศ.ปรารถนา กล่าวว่า แต่เดิมการส่งเสริมและพัฒนาไก่พื้นเมืองไทย

มีปัญหาเนื่องจากแนวทางดำเนินการไม่ชัดเจน ขาดนักวิชาการที่เอาใจใส่อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ภาครัฐบาลไม่ให้ความสนับสนุน แต่ในทางสภาพปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น (โฆษิต เที่ยงทองกุล, 2542, หน้า 25-26)

ทางด้าน ดร.อภิชัย ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า หากไม่อนุรักษ์พันธุ์ไก่แล้วจะสูญพันธุ์ ถ้าเราไม่รีบดำเนินการประเทศอื่นจะแย้งไปทำเพราะญี่ปุ่นได้วิจัยไก่พื้นเมืองไทยมาร่วม 30 ปีแล้ว เราไม่ควรดูถูกของดีของเราเอง

กำนันวิเชียร กล่าวว่า แต่ก่อนมีการพูดถึงไก่พื้นเมืองแล้วจางหายไปเสมอ ๆ กว่าจะมองเห็นคุณค่าก็เมื่อตกไปอยู่ในกำมือของต่างชาติเสียแล้ว ทุกวันนี้จึงประจักษ์กันว่าการเลี้ยงไก่จึงเป็นกลไกสำคัญในการอนุรักษ์และพัฒนาไก่พื้นเมืองของไทย

กำนันประเสริฐ สำราญจิต กล่าวว่า หน่วยงานราชการจังหวัดตราดสนับสนุนการเลี้ยงไก่เป็นอย่างดี แต่ก่อนเราเลี้ยงไก่เพื่อกินไข่กินเนื้อ ทุกวันนี้ขยับขึ้นมาเลี้ยงไก่ชน ใช้พื้นที่เลี้ยงไม่มากจะทำเป็นอาชีพเสริมได้และเชื่อว่าต่อไปจะทำเป็นสัตว์เศรษฐกิจได้ตัวหนึ่ง

นายนิพนธ์ นิลกลัด ผู้สื่อข่าวกีฬา เสนอมาตรการการยกระดับไก่ชนเป็นไก่กีฬาดังนี้ (โฆษิต เที่ยงทองกุล, 2542, หน้า 25-26)

1. ปรับปรุงกติกาการแข่งขัน โดยลดการทรมานเพื่อให้สังคมยอมรับ
2. การใช้เครื่องชั่งแทนการจับด้วยมือ
3. การจับเวลาโดยการใช้นาฬิกาแทนการใช้ขันเจาะรู โดยไก่ชนกันยกละ 15 นาที พัก 3 นาที โดยไม่มีการแต่งบาดแผลไก่
4. เดือยไก่ใช้ใช้ปลาสเตอร์พันจะช่วยลดการได้เปรียบเสียเปรียบของคู่ต่อสู้
5. มีแพทย์ประจำสนามเพื่อยุติการชนไก่

ถึงแม้ว่าการผลักดันนโยบายไก่ชนเสรีจะไม่ประสบความสำเร็จเป็นนโยบายสาธารณะได้แต่ก็มีผลให้เกิดการเคลื่อนไหวในวงการไก่ชนก็คือ มีการจัดตั้งสมาคมอนุรักษ์และพัฒนาไก่พื้นเมืองไทย (ไก่ชน) เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540 โดยขึ้นต่อคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ มี รศ.ดร. อภิชัย รัตนวราหะ เป็นนายกสมาคมคนแรกซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งดังนี้ (พน นิลผึ้ง, 2551, หน้า 31-32)

1. รวบรวมอนุรักษ์และพัฒนาสายพันธุ์ประวัติไก่พื้นเมืองไทย
2. ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา การค้นคว้า และการวิจัยทางด้านไก่พื้นเมืองไทย
3. สนับสนุนให้การรับรองและกำหนดมาตรฐานสายพันธุ์ประวัติไก่พื้นเมืองไทยตามหลักวิชาการ

4. เป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ประสบการณ์ ข่าวสาร และเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการทางด้านไก่พื้นเมืองไทย

5. ช่วยเหลือสนับสนุนให้มีการจัดตั้งสหกรณ์ผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองไทย สายพันธุ์ประวัติต่าง ๆ ทั่วประเทศ

งานที่สมาคมได้ดำเนินการไปแล้วคือ

1. กำหนดอุดมทัศนีย์ไก่ชนไทยตามมาตรฐานไก่ชนและประกาศรับรองสายพันธุ์ไก่ชนไปแล้ว 10 สายพันธุ์

2. กำหนดกฎ กติกา ระเบียบ การประกวด การตัดสินไก่ตามอุดมทัศนีย์เพื่อให้เป็นมาตรฐานแม่แบบในการตัดสินการประกวดสายพันธุ์ไก่ชนไทย

3. ส่งเสริมจัดการประกวดพ่อแม่พันธุ์และสายพันธุ์ไก่เพื่อคัดเลือกเอามาเผยแพร่ทำพ่อแม่พันธุ์ต่อไป

4. จัดการอบรมประชุมสัมมนาให้ความรู้แก่ประชาชนผู้สนใจอนุรักษ์และพัฒนาไก่ชน

5. ส่งเสริมให้ผู้สนใจและฟาร์มไก่ชนอนุรักษ์และพัฒนาไก่ชนอุดมทัศนีย์และไก่ให้เผยแพร่สู่สาธารณชน

6. จัดทำนิตยสารและหนังสืออุดมทัศนีย์ไก่ชนไทยเพื่อเผยแพร่การรับรองพันธุ์ไก่ชนไทยสาธารณะชน

นอกจากนี้ ยังมีการจัดตั้งสมาคมส่งเสริมไก่ชนไทยเมื่อปี พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นสมาคมที่เน้นการซื้อขายและส่งออกไก่ไปยังต่างประเทศ สมาคมนี้จดทะเบียนต่อกระทรวงพาณิชย์ มีอดีตกำนันวิเชียร ตันศิริ เป็นนายกสมาคม โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ (พน นิลผึ้ง, 2551, หน้า 32-33)

1. ส่งเสริมการเพาะเลี้ยงไก่ชนพันธุ์ดีตามลักษณะไก่ส่งออกหรือไก่เกรดเอ ไก่มาตรฐานคือ

1.1 เป็นไก่เชิงชน 2 หน้าคุมบนตีหัวกัดบ่าตีตัว มัดปีกตีหลัง แข้งเปล่าสาดตัว

1.2 เป็นไก่ขนาดกลางน้ำหนัก 3.2-3.5 กก.

1.3 เป็นไก่ตีแม่น ตีเร็ว ตีเจ็บ ตีหัก ตีชัก

1.4 มีตอเดือย ยาวสวยงาม ในลักษณะงาช้างหรือลูกปืน

2. ส่งเสริมการซื้อขายไก่เชิงชนดีตีแม่น ตีเจ็บ และไก่ขนาดมาตรฐานภายในและส่งออกสู่ตลาดต่างประเทศ

3. ส่งเสริมขยายเครือข่ายการเพาะเลี้ยงไก่เชิงดีตีเก่งไปสู่สมาชิกเครือข่ายให้ประกอบการเป็นอาชีพการเลี้ยงไก่ชนขายได้

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

วันที่ 10-13 ธันวาคม พ.ศ. 2541 ได้มีการจัดงานเกษตรบางพระแฟร์โดยมีการประกวดไก่ชนขึ้นที่สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตบางพระ จังหวัดชลบุรี (สัตว์เศรษฐกิจ, 2541, หน้า 41-45)

วันที่ 6-7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2542 ได้มีการจัดการชนไก่นานาชาติขึ้นที่ตำบลเกาะจันทร์ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ซึ่งการชนไก่นานาชาตินั้นประกอบไปด้วยไก่ไทย ไก่เวียดนาม ไก่พม่า ไก่ลาว ไก่จีน ไก่ญี่ปุ่น และไก่เขมร การชนไก่ครั้งนี้จะเป็นการชนไก่ประเภทบ่อนบ็อกซิ่ง (สมัครเล่น) และถือว่าเป็นครั้งแรกที่มีไก่จากประเทศต่างๆ เข้าแข่งขัน (ยืนยง โอภากุล, 2546, หน้า 87)

ยิ่งไปกว่านั้นในปี พ.ศ. 2543 มีการจัดตั้งสมาคมสมพันธ์ไก่ชนขึ้นอันเนื่องมาจากการออกระเบียบของกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพนันชนไก่และกัดปลา พ.ศ. 2525 โดยมีนายฤทธิ์ ลือชา เป็นนายกสมาคมและต่อสู้เรื่องนี้โดยขอให้กระทรวงมหาดไทยยกเลิกหรือแก้ไขระเบียบกระทรวงมหาดไทยปี พ.ศ. 2525 หรือ ถ้าไม่ยกเลิกทั้งหมดก็ขอยกเลิกแค่ข้อ 4 ข้อ 5 และข้อ 9 หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อ 4 ข้อ 5 และข้อ 9 เป็น

ข้อ 4 ให้สืบทอดซื้อขายใบอนุญาตได้

ข้อ 5 ให้เปิดเล่นได้ทุกวันหยุดราชการ

ข้อ 9 ให้เปิดสนามขึ้นมาใหม่ได้ (พน นิลผึ้ง, 2551, หน้า 33-34)

ปี พ.ศ. 2546 มีการจัดประชุมสัมมนาขึ้นเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 เรื่อง การพัฒนาไก่พื้นเมือง (ไก่ชน)อย่างยั่งยืนโดยมีทางสมาคม สมาพันธ์ไก่ชน และสมาชิกไก่ร่วมกับสมาคมอนุรักษ์และพัฒนาไก่พื้นเมืองไทย คณะกรรมาธิการการเกษตร วุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎรเข้าร่วมประชุม โดยมีประธานวุฒิสภา คุณมนูญกฤต รูปขจร เป็นประธานการประชุมสัมมนาดังกล่าวเน้นไปที่การส่งเสริมการเลี้ยงไก่ชนพันธุ์ดี ทั้งขายภายในและส่งออกต่างประเทศ และเพื่อให้ผลักดันให้ยกเลิกเปลี่ยนแปลงแก้ไขระเบียบกระทรวงมหาดไทยเกี่ยวกับการกัดปลา ชนไก่ พ.ศ. 2525 การประชุมครั้งนี้มีผู้เสนอและแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและการส่งเสริมการเลี้ยงไก่ชนให้เป็นไก่เป็นเศรษฐกิจของชาวบ้าน และได้เสนอให้มีการยกเลิกระเบียบกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2525 ข้อที่ 9 ห้ามมิให้อนุมัติการอนุญาตการพนันชนไก่และกัดปลาเพิ่มเติมขึ้นใหม่โดยเด็ดขาด เว้นแต่การขอย้ายสถานที่

นอกจากนี้ ยังได้เสนอแนะให้ทางการกีฬาส่งเสริมให้เป็นกีฬาชนไก่โดยมีการร่าง พ.ร.บ. กีฬาไก่ชนไว้แล้ว ต่อมาก็ได้มีการประชุมสัมมนาอีกครั้งเมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2546 และผลปรากฏว่า ทางกระทรวงมหาดไทยได้แก้ไขระเบียบข้อ 9 ให้เมื่อวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2547 (พน นิลผึ้ง, 2551, หน้า 34, 143-144)

กระแสการผลักดันนโยบายเสรีชะงักตัวลงเมื่อเมื่อมีการระบาดของไข้หวัดนกซึ่งเป็นโรคที่มีการแพร่กระจายในหมู่สัตว์ปีกและอาจติดต่อไปถึงมนุษย์ จึงได้มีการออกมาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันและควบคุมโรค มาตรการหนึ่งที่เข้าควบคุมและเกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมชนไก่ โดยตรงคือ การขึ้นทะเบียนไก่ชน สนามชนไก่ และสนามซ้อมชนไก่ ผู้ที่เลี้ยงไก่ชนต้องยื่นคำขอขึ้นทะเบียนไก่ชน (กช. 1) และนำไก่ชนที่เลี้ยงไปถ่ายรูปทำสมุดประจำตัวไก่ชนที่สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด และมีการเพิ่มเติมระเบียบเกี่ยวกับการอนุญาตให้ดำเนินกิจการสนามชนไก่ให้ต้องผ่านการตรวจสอบและประเมินตามหลักเกณฑ์ของกรมปศุสัตว์แล้วนำแบบประเมินการจัดระบบป้องกันโรคในสนามชนไก่หรือซ้อมชนไก่และหนังสือรับรองสนามชนไก่หรือสนามซ้อมชนไก่จากปศุสัตว์จังหวัดประกอบการยื่นขออนุญาตเพื่อให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาต่อไป

การผลักดันนโยบายไก่ชนเสรีได้รับการตอบสนองจากการเคลื่อนไหวของ ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง ในฐานะรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย กล่าวคือ ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2551 ได้ออกนโยบายขยายวันทำการแข่งขันชนไก่จากสัปดาห์ละ 1 วัน เป็นสัปดาห์ละ 2 วัน จากเดิมที่เปิดได้เดือนละ 2 วัน และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดอนุญาตการขอเปิดบ่อนชนไก่เพิ่มได้ตามคำขอทันทีตามที่สมาคมอนุรักษ์และพัฒนาไก่พื้นเมืองไทยและสมาคมส่งเสริมอาชีพไก่ชนไทยเสนอขอแก้ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพนันชนไก่และกัดปลา พ.ศ. 2478 เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการแข่งขันชนไก่และจำนวนไก่ชนที่มีอยู่ในความเป็นจริง (หนังสือพิมพ์ข่าวสด, 2551 ก, หน้า 7)

ร.ต.อ.เฉลิม ให้เหตุผลการขยายเวลาการเปิดสนามชนไก่ว่า การชนไก่เป็นความสุขพื้นฐานของชาวบ้านและการเปิดบ่อนไก่ช่วยบำรุงสายพันธุ์ไก่ ไม่อยากให้ผู้ว่าราชการจังหวัดต้องพากำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจไปจับกุมแล้วต้องเสียเวลาเพราะจับกุมชาวบ้านได้เพียงไม่กี่ราย และการขยายวันชนไก่ก็ไม่ใช่การเปิดบ่อนเสรีและไม่ได้เป็นการสนับสนุนให้เล่นการพนัน

แม้จะมีผู้ที่เห็นด้วยกับนโยบายดังกล่าว ว่าเป็นการเพิ่มรายได้ให้ผู้เลี้ยงไก่ชนและควรทำให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ คือ เปิดสัปดาห์ละ 2 วันเหมือนกันทุกจังหวัดไม่ใช่ต้องขออนุญาตกันเป็นราย ๆ ไป แต่ก็มีเสียงวิจารณ์นโยบายดังกล่าวตามมาโดยสมาคมพิทักษ์สัตว์ไทยคัดค้านว่าการขยายวันของกีฬานี้เข้าข่ายการทารุณสัตว์ แม้กระทั่งเจ้าของบ่อนไก่บางรายเองก็ยังแสดงความไม่เห็นด้วยกับการขยายเวลาเปิดบ่อนไก่เพิ่ม เนื่องจากมีภาระค่าใช้จ่ายที่ต้องดำเนินการแต่ละครั้งจำนวนมาก เช่น การทำความสะอาด การฉีดพ่นยาฆ่าเชื้อ และการจัดทำทะเบียนไก่ชน ถ้าเปิดหลายวันแต่ไม่มีคนมาตีก็เสียค่าใช้จ่ายโดยใช่เหตุ ส่วนผู้เลี้ยงไก่ชนบางคนก็ไม่ต้องการให้เพิ่มวันเปิดบ่อนเป็นสัปดาห์ละ 2 วันเช่นกัน เนื่องจากการเลี้ยงไก่และเตรียมความพร้อมไก่ที่จะนำไปชนต้องใช้เวลานาน จึงไม่สามารถจะนำออกไปชนได้บ่อยถึงขนาดนั้น นอกจากนี้ อาจมีผู้เลี้ยงไก่ชนบางคนที่หวังผลแพ้ชนะมากจนนำเข้าไก่จากต่างประเทศเข้ามาผสมกับไก่ชนพื้นบ้าน

ซึ่งจะเป็นการทำลายพันธุกรรมไก่ชนไทยมากกว่าเป็นการส่งเสริมสายพันธุ์ อีกทั้งยังมีการตั้งข้อสังเกตถึงผลประโยชน์ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้ว่าราชการจังหวัด รวมถึงบริษัทนำเข้าและส่งออกไก่ชนจะได้รับจากการขยายวันเปิดบ่อนไก่เพิ่มอีกด้วย เพราะบ่อนไก่เป็นกิจกรรมที่มีเงินสะพัดเป็นจำนวนมาก เมื่อมีคำวิจารณ์ในเชิงไม่เห็นด้วย ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุงก็ออกมาให้ข่าวแก้ไขในภายหลังว่า ตนจำผิด โดยความจริงแล้วนายกสมาคมผู้เลี้ยงไก่ชนไทยได้ขอให้ขยายวันจากเดือนละ 2 วัน เป็นเดือนละ 4 วัน ไม่ใช่เดือนละ 8 วันตามที่เคยให้ข่าวไปก่อนหน้านี้ (หนังสือพิมพ์ข่าวสด, 2551 ก, หน้า 7)

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีเสียงติติงคัดค้าน แต่ ร.ต.อ. เฉลิมก็ยังคงดำเนินการเพื่อขอมติคณะรัฐมนตรีอนุมัติให้มีการขยายวันเปิดสนามชนไก่เพิ่มเติมตามที่ได้ออกนโยบายต่อไป และได้ประกาศระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการชนไก่และกัดปลา พ.ศ. 2552 ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2552 โดยขยายวันที่อนุญาตให้ทำการชนไก่จากวันอาทิตย์เพียงวันเดียวเป็นวันเสาร์หรือวันอาทิตย์ และเพิ่มจำนวนวันจากไม่เกิน 2 วันต่อเดือนเป็นไม่เกิน 5 วันต่อเดือน (ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการชนไก่และกัดปลา พ.ศ. 2552 ข้อ 13 “ให้ผู้อำนาจสั่งอนุมัติใช้ดุลพินิจพิจารณาอนุญาตให้บ่อนหนึ่งจัดให้มีการชนไก่หรือกัดปลา แล้วแต่กรณีได้เฉพาะในวันเสาร์หรือวันอาทิตย์ของทุกสัปดาห์ที่ไม่ตรงกับวันเฉลิมพระชนมพรรษาหรือวันสำคัญทางศาสนาเท่านั้น ทั้งนี้ จะอนุญาตให้มีการพนันชนไก่หรือกัดปลาในแต่ละบ่อนหรือแต่ละสังเวียนได้ไม่เกินห้าวันต่อเดือน”) รวมถึงกำหนดกติกาการชนไก่ว่าสามารถจัดให้ชนกันได้ไม่เกิน 8 ยก (ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการชนไก่และกัดปลา พ.ศ. 2552 ข้อ 15 “ให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตทำความตกลงกับผู้จัดให้มีการเล่นการพนันชนไก่เพื่อกำหนดเวลาในการชนไก่ในแต่ละยก (อัน) ให้เป็นมาตรฐาน ทั้งนี้ ต้องไม่เกินยี่สิบนาทีต่อยก (อัน) รวมแล้วไม่เกินแปดยกและให้พักระหว่างยกไม่น้อยกว่าแปดนาที”) และให้ดุลพินิจแก่ผู้มีอำนาจสั่งอนุมัติในการพิจารณาว่าจะอนุญาตให้เปิดสังเวียนได้จำนวนกี่สังเวียนต่อหนึ่งสนามซึ่งหมายความว่า สนามชนไก่หนึ่งสนามอาจได้รับอนุญาตให้มีการชนไก่มากกว่าหนึ่งสังเวียนได้ (ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการชนไก่และกัดปลา พ.ศ. 2525 แต่เดิมอนุญาตให้ทำการแข่งขันเพียงหนึ่งสังเวียนต่อหนึ่งสนามเท่านั้น แต่ในระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการชนไก่และกัดปลา พ.ศ. 2552 ข้อ 16 ได้บัญญัติใหม่ว่า “การออกใบอนุญาตให้มีการเล่นพนันให้ออกใบอนุญาตหนึ่งใบต่อหนึ่งสังเวียนตามลักษณะข้อจำกัดและเงื่อนไขหลังใบอนุญาต (พ.น. 4) ส่วนบ่อนหนึ่งจะขออนุญาตให้มีการชนไก่ได้กี่สังเวียนนั้นให้ผู้มีอำนาจสั่งอนุมัติใช้ดุลพินิจพิจารณาด้วยความรอบคอบและเหมาะสม”) (ราชกิจจานุเบกษา, 2552, หน้า 1-6)

อย่างไรก็ดี การออกระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการชนไก่และกัดปลา พ.ศ. 2552 ดังกล่าวได้ทำให้องค์กรด้านสิทธิสัตว์ออกมาเคลื่อนไหวคัดค้าน และมีสมาชิกวุฒิสภาบางคนไม่เห็นด้วยกับการออกระเบียบขยายวันชนไก่ เพราะเห็นว่านอกจากจะเป็นการส่งเสริมการเล่นพนัน ซึ่งเป็นอบายมุขแล้วการชนไก่ยังเป็นกิจกรรมที่ถือว่าเป็นการทารุณกรรมสัตว์ ยิ่งขยายวันในการชนไก่ให้ถี่มากขึ้นก็ยิ่งเป็นการเพิ่มการทารุณสัตว์ และเห็นว่าการที่รัฐจะออกนโยบายใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อสัตว์ก็ควรฟังเสียงจากตัวแทนกลุ่มองค์กรที่ทำงานด้านคุ้มครองสัตว์ ไม่ใช่ฟังแต่เพียงผู้เล่นชนไก่ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลด้านเดียวซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง

อย่างไรก็ตาม คำจำกัดความของการทารุณสัตว์ก็ยังคงเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ในสังคมไทย เนื่องจากในขณะที่ผู้เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสวัสดิภาพสัตว์กลุ่มหนึ่งมองว่า การนำสัตว์มาต่อสู้กันเพื่อความบันเทิง ไม่ว่าจะทำให้สัตว์เจ็บน้อยหรือมากย่อมเป็นการทารุสัตว์ โดยให้เหตุผลว่าแม้จะมีการใส่เครื่องป้องกันให้ไก่บาดเจ็บน้อยลงก็ยังคงทำให้ไก่ต้องเจ็บอยู่นั่นเอง และคนดูก็ชอบให้ไก่ชนตีกันแรง ๆ เพื่อความสะใจและให้รู้ผลแพ้ชนะเด็ดขาด

กระแสการผลักดันนโยบายไก่ชนเสรีพัฒนาขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2552 นายชวรัตน์ ชาญวีรกูล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้ลงนามแก้ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพนันชนไก่และกัดปลา พ.ศ. 2552 ด้วยการปลดล็อกให้สนามชนไก่เปิดโดยการใช้ดุลพินิจของผู้ว่าราชการจังหวัดของแต่ละแห่งทำให้เกิดสนามชนไก่ขึ้นตามจังหวัดต่าง ๆ รองรับชาวไก่ชน ซึ่งไม่ต้องอุ้มไก่ข้ามจังหวัดเพื่อมาชนในสนามใกล ๆ ดังนั้น จึงเกิดซุ้มฟาร์มและชมรมผู้เพาะเลี้ยงไก่ชนตามต่างจังหวัดมากมาย (สิรภัทร สิรกนก, 2554)

ในช่วงการนำนโยบายขยายเปิดบ่อนไก่ชนอย่างเสรีมาปฏิบัตินั้นจะพบว่า มีการขออนุญาตเปิดบ่อนไก่ชนในภาคตะวันออกนับสิบบ่อนซึ่งการเปิดบ่อนจำนวนมากทำให้มีการแข่งขันเพื่อแย่งลูกค้า (เจ้าของไก่ชน) กันเอง จากจำนวนบ่อนที่เปิดในแต่ละอำเภอหรือแต่ละจังหวัดทำให้ผู้เลี้ยงไก่ชนมีทางเลือกที่จะนำไก่ออกชนมากขึ้น แม้ว่าจะมีการเลี้ยงไก่ชนมากขึ้นจากกระแสความนิยมของไก่ผสมหลายสายพันธุ์ แต่การเปิดบ่อนที่เพิ่มขึ้นในแต่ละพื้นที่ทำให้เจ้าของไก่มีทางเลือกมากขึ้น (ทวี นาทองลาย, สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2555)

ผลของการออกระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพนันชนไก่และกัดปลา พ.ศ. 2552 ทำให้มีผู้ขออนุญาตเปิดสนามชนไก่เพิ่มขึ้นในทันที บ่อนป่าที่มีขนาดใหญ่และมีไก่ชนจำนวนมากได้ขออนุญาตเปลี่ยนเป็นบ่อนที่ถูกต้องตามกฎหมายทันที ผู้เลี้ยงไก่ชนมีทางเลือกในการนำไก่ไปชนมากขึ้น บ่อนไก่จำนวนมากกลับต้องง้อให้เจ้าของไก่นำไก่ของตนไปชนในสนามของตน การแข่งขันของสนามไก่ชนเพิ่มขึ้น เมื่อถึงหน้าฝนไก่เริ่มผลัดขนทำให้การชนไก่ซบเซาลง

สนามไก่ชนบางแห่งจำต้องปิดกิจการเพราะไม่มีไก่ชนในสนาม โดยเฉพาะในภาคตะวันออกที่สนามบางแห่งต้องหยุดกิจการเพราะไก่ที่มีน้อยลงในหน้าฝน สนามชนไก่เหล่านี้จะกลับมาเปิดอีกครั้งในหน้าหนาวหรือหลังออกพรรษา ในช่วงหน้าฝนจะมีแต่ไก่หนุ่มที่พึ่งโตอายุไม่ถึง 1 ปีที่ยังขาดประสบการณ์และความแข็งแกร่ง ทำให้เจ้าของไก่ไม่กล้านำไก่หนุ่มของตนไปตียังสนามใหญ่ ไก่หนุ่มเหล่านี้จะถูกนำไปตีในบ่อนป่าที่เป็นแหล่งชนไก่ของไก่หนุ่ม ๆ ที่ยังไม่มีประสบการณ์เท่าใด เดิมพันของไก่หนุ่มก็มีจำนวนเล็กน้อย ระยะเวลาในการตีส่วนใหญ่จะไม่เกิน 3-4 ยก เพราะไก่ยังไม่แข็งแรงพอ บ่อนป่าจึงเพิ่มจำนวนขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว (ดาวรุ่ง พุ่มทองคำ, สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2555)

กระแสการผลักดันนโยบายไก่ชนเสรีถูกสกัดเมื่อ วันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2554 กระทรวงมหาดไทย ได้ออกระเบียบว่าด้วยการพนันชนไก่และกัดปลา ตามหนังสือกระทรวงมหาดไทยที่ มท. 0307.4/ว 5293 โดยเห็นว่าระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพนันชนไก่และกัดปลา พ.ศ. 2552 ยังมีมาตราที่ไม่เหมาะสมและไม่สอดคล้องกับนโยบายในการควบคุมแหล่งการพนันอันเป็นอบายมุข ซึ่งเป็นต้นเหตุของความเสื่อมและผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน จึงได้มีการจัดระเบียบการพนันชนไก่ขึ้น โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมดังนี้ (หนังสือกระทรวงมหาดไทย. 2554)

1. การอนุมัติ อนุญาตให้จัดให้มีการพนันชนไก่ กระทรวงมหาดไทยมีนโยบายให้จังหวัดพิจารณาให้มีการพนันชนไก่สัปดาห์เว้นสัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 1 วัน เดือนหนึ่งห้ามเกิน 3 วัน

2. กระทรวงมหาดไทยมีโยบายไม่ประสงค์จะให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นเจ้าของบ่อนการพนันตามแนวทางหนังสือกระทรวงมหาดไทยที่ 113/2479 ลงวันที่ 13 สิงหาคม พ.ศ. 2479

ผลจากการที่นายพระนาย สุวรรณรัฐ ออกระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพนันชนไก่และกัดปลาในปี พ.ศ. 2554 พบว่า การออกระเบียบที่กำหนดให้บ่อนเปิดได้ไม่เกิน 3 วันต่อหนึ่งเดือนเฉพาะวันอาทิตย์เว้นอาทิตย์และถ้าวันอาทิตย์ไหนตรงกับวันพระก็ให้งด มีผลกระทบต่อบ่อนไก่ที่มีใบอนุญาตเท่านั้น ส่วนบ่อนป่าก็ยังคงเปิดตามใจชอบเหมือนเดิม โดยที่เจ้าหน้าที่ยังรับผลประโยชน์ (ส่วย) จากบ่อนต่าง ๆ แต่สำหรับบ่อนที่มีใบอนุญาตที่เคยจ่ายส่วยเจ้าหน้าที่อยู่ ก็อาจต้องเสียเพิ่มขึ้นอีกเพื่อให้เจ้าหน้าที่เอาหูไปนาเอาตาไปไร่ ผู้เลี้ยงไก่ชนหรือนักพนันก็ยังมีที่เล่นเหมือนเดิมแต่อาจเป็นบ่อนป่า (บ่อนวิ่ง) ที่ย้ายที่ไม่เป็นการตีถาวร บางครั้งต้องมีการออกกำลังวิ่งหนีตำรวจที่เข้าไปจับบ่อนป่า แต่สำหรับบ่อนที่ให้ผลประโยชน์ (ส่วย) แก่เจ้าหน้าที่ บางครั้งเมื่อผู้บังคับบัญชามีคำสั่งมาให้กวดขันเรื่องการพนัน เจ้าหน้าที่ก็จะไปบอกให้บ่อนป่าเหล่านั้นปิดเป็นครั้งคราว การออกระเบียบของกระทรวงมหาดไทยเป็นการเปิดช่องทางให้เจ้าหน้าที่รับ

ผลประโยชน์มากขึ้นเท่านั้นเอง ส่วนการกำหนดไม่ออกใบอนุญาตเปิดบ่อนไก่ให้กำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นเหมือนโบราณว่า "จับปูใส่กระด้ง" เพราะถ้ากำนันผู้ใหญ่บ้านจะขอใบอนุญาตเปิดบ่อนไก่ก็ไม่จำเป็นที่ต้องใช้ชื่อของตนเป็นเจ้าของ เป็นการลูบหน้าปะจมูกของเจ้าหน้าที่บ้านเมืองที่ไม่ได้ด้วยเล่ห์ ก็เอาด้วยกล ไม่ได้ด้วยมนต์เอาด้วยคาถา ระเบียบข้อบังคับจึงหาความศักดิ์สิทธิ์ไม่ได้เลย (ดาวรุ่ง พุ่มทองคำ, สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2555)

สรุปท้ายบท

ผลการศึกษาในบทนี้สามารถสรุปได้ว่า พัฒนาการของการพนันชนไก่ในภาคตะวันออกสามารถแบ่งได้เป็น 2 ยุคใหญ่ ๆ คือ การพนันชนไก่ในยุคสมัยดั้งเดิมและในยุคสมัยใหม่

การพนันชนไก่ในยุคสมัยดั้งเดิมเป็นการพนันโดยอาศัยข้าวของหรือผลผลิตในช่วงที่เศรษฐกิจเงินตรายังไม่ขยายตัวอย่างแพร่หลาย เช่น ข้าวเปลือก ผลไม้ หรือตัวไก่ชนเอง เป็นต้น ต่อมาเมื่อเศรษฐกิจเงินตราแพร่หลายตั้งแต่รัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาก็เริ่มมีการใช้เงินตรา การพนันชนไก่ตั้งแต่อยุธยามาจนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ก็จะพบว่า มีความพยายามแทรกแซงของรัฐ เช่น การห้ามข้าราชการหยุดงานไปชนไก่ในสมัยอยุธยา การปรับสินไหมสำหรับผู้ที่เล่นการพนันชนไก่ในต้นรัตนโกสินทร์จนถึงระบุไว้ในกฎหมายตราสามดวง ลงโทษผู้ฝ่าฝืนเล่นพนันชนไก่ เป็นต้น อย่างไรก็ดี การพยายามแทรกแซงของรัฐในรูปนโยบายดังกล่าวก็ยังไม่ค่อยมีประสิทธิภาพนักในเขตชนบทเนื่องจากในยุคนี้กลไกของรัฐไทยยังไม่ได้ขยายออกไปครอบงำชีวิตในหมู่บ้านชนบท การขาดบุคลากรของรัฐที่เป็นข้าราชการลงไปทำงานในชนบท รวมถึงระบบการสื่อสารที่ยังไม่ทันสมัยในการบริหารราชการ

การพนันชนไก่ในยุคสมัยใหม่เกิดขึ้นหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 และผ่านการปฏิรูประบบราชการใหม่มาตั้งแต่รัชกาลที่ 5 ซึ่งทำให้กลไกรัฐขยายตัวและมีบุคลากรลงสู่ต่างจังหวัดมากขึ้น ดังนั้น รัฐจึงสามารถเข้าแทรกแซงไก่ชนในภาคตะวันออกได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยการประกาศพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 พระราชบัญญัติดังกล่าวมีเนื้อหาสำคัญคือ รัฐเข้ามาควบคุมการเปิดบ่อนการพนันชนไก่ว่าต้องได้รับการอนุญาตตามกฎหมายและมีการเสียค่าธรรมเนียมให้แก่รัฐ พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 ถือว่าเป็นนโยบายแม่บทเกี่ยวกับการพนันไก่ชน อย่างไรก็ดี ได้มีความพยายามปรับมาตรการในรายละเอียดตามช่วงเวลา กล่าวคือ สมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี มีนโยบายพยายามให้คนไทยเลี้ยงไก่เนื้อของฝรั่งที่นำเข้ามาเลี้ยงแทนไก่พื้นเมืองไทย แต่ไก่เนื้อหรือไก่ฝรั่งไม่มีลักษณะของไก่เก่งที่จะนำมาใช้ในการชนไก่ได้ดี ดังนั้น ตามชนบทในพื้นที่ภาคตะวันออกชาวบ้านก็ยังเลี้ยงไก่พื้นเมืองกันอยู่เกือบทุกบ้านเรือน

ต่อมาในปี พ.ศ. 2525 สมัยพลเอกสิทธิ จิรโรจน์ ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย นั้น ได้ออกระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพนันชนไก่และกัดปลา พ.ศ. 2525 การออกระเบียบว่าด้วยการพนันชนไก่และกัดปลา เพื่อลดแหล่งอบายมุข ลงเพื่อมิให้ประชาชนลุ่มหลงมัวเมาในการพนันซึ่งเป็นบ่อเกิดแห่งอาชญากรรมและความยากจนของประชาชนโดยลดจำนวนบ่อนและลดวันอนุญาตเล่นการพนันชนไก่และกัดปลาให้น้อยลง และห้ามอนุญาตให้เปิดบ่อนการพนันชนไก่และกัดปลาเพิ่มขึ้น

วงการไก่ชนในภาคตะวันออกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดในยุคสมัยใหม่ช่วงทศวรรษ 2530 เมื่อบริษัท เจริญโภคภัณฑ์ จำกัดมหาชน ได้พัฒนาไก่พันธุ์ผสมเพื่อให้ได้ไก่เก่งและแข็งแรงขึ้นสำหรับการชนไก่โดยนำไก่ไข่ง่อนเข้ามา ผลที่ตามมาก็คือ เกิดการขยายตัวของธุรกิจไก่ชนและความนิยมในการชนไก่กว้างขวางขึ้นทำให้กลุ่มผู้นำทางธุรกิจและการเมืองจึงได้เข้ามาเคลื่อนไหวเพื่อขับเคลื่อนนโยบายเปิดเสรีการชนไก่ แต่ก็ได้รับการต่อต้านจากกลุ่มพิทักษ์สิทธิสัตว์

อย่างไรก็ดี กระแสการเปิดเสรีการชนไก่ปรากฏผลในเชิงนโยบายในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2551 เมื่อ ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง ในฐานะรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยในขณะนั้นได้ออกนโยบายขยายวันทำการแข่งขันชนไก่จากสัปดาห์ละ 1 วัน เป็นสัปดาห์ละ 2 วัน จากเดิมที่เปิดได้เดือนละ 2 วัน และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจอนุญาตในการขอเปิดบ่อนชนไก่เพิ่มได้ตามคำขอทันทีตามการผลักดันของสมาคมอนุรักษ์และพัฒนาไก่พื้นเมืองไทยและสมาคมส่งเสริมอาชีพไก่ชนไทย

ต่อมาในปี พ.ศ. 2552 นายชวรัตน์ ชาญวีรกูล ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้ลงนามแก้ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพนันชนไก่และกัดปลา พ.ศ. 2552 ด้วยการปลดล็อคให้สนามชนไก่เปิดได้โดยการใช้ดุลพินิจของผู้ว่าราชการจังหวัดของแต่ละแห่งผลของระเบียบดังกล่าวทำให้เกิดสนามชนไก่ขึ้นตามจังหวัดต่างๆ ตามต่างจังหวัดจำนวนมากเนื่องจากนักพนันชนไก่ไม่จำเป็นต้องอุ้มไก่ข้ามจังหวัดเพื่อมาชนในสนามไกล ๆ ดังนั้น จึงเกิดซุ้มฟาร์มและชมรมผู้เพาะเลี้ยงไก่ชนตามต่างจังหวัดมากมาย

กระแสการผลักดันนโยบายการเปิดเสรีการชนไก่ได้ประสบกับการชะงักงันเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2554 กระทรวงมหาดไทยได้ออกระเบียบว่าด้วยการพนันชนไก่และกัดปลา เพื่อเป็นการควบคุมแหล่งการพนันอันเป็นอบายมุข ซึ่งเป็นต้นเหตุของความเสื่อมและผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน จึงได้มีการจัดระเบียบการพนันชนไก่ขึ้นโดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมดังนี้

1. การอนุมัติ อนุญาตให้จัดให้มีการพนันชนไก่ กระทรวงมหาดไทยมีนโยบายให้จังหวัดพิจารณาให้มีการพนันชนไก่สัปดาห์เว้นสัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 1 วัน เดือนหนึ่งห้ามเกิน 3 วัน

2. กระทรวงมหาดไทยมีนโยบายไม่ประสงค์จะให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นเจ้าของบ่อนการพนันตามแนวทางหนังสือกระทรวงมหาดไทยที่ 113/2479 ลงวันที่ 13 สิงหาคม พ.ศ. 2479

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University